សៀវភៅធម៌ខ្មែរអង់គ្លេសភាគបួនស្តីពី

The Khmer and English Dhamma Book Part IV

គោលធម៌គួរយល់ដឹង

ភាគ១

The Principles of Dhamma To Be Known Part I

មានសេចក្តីពន្យល់ចំណុចខ្លះៗ

With Some Explanations

រៀបរៀងដោយ ខ្ញុំព្រះករុណា អាត្មាភាពភិក្ខុ **រ៉ែន រ៉ូ**

Compiled by Venerable Santacitto REN RATHA

ផ្សាយចេញពីវត្តព្រះគន្ធកុដិ

សៀវភៅធម៌ខ្មែរអង់គ្លេសភាគបួនស្ដីពី

The Khmer and English Dhamma Book Part IV

គោលធម៌គួរយល់ដឹង

ភាគ១

The Principles of Dhamma To Be Known Part I

មានសេចក្ដីពន្យល់ចំណុចខ្លះៗ

With Some Explanations

ផ្សាយចេញពីវត្តព្រះគន្ធកុដិ

រៀបរៀងដោយ ខ្ញុំព្រះករុណា អាត្មាភាពភិក្ខុ **រ៉េន រដ្ឋា**

Compiled Venerable Santacitto REN RATHA

រៀបរៀងដោយ ខ្ញុំព្រះករុណា អាត្មាភាព ភិក្ខុសន្តចិត្តោ រ៉ន រដ្ឋា ជាសាស្តាចារ្យ គង់នៅ
ក្នុងវត្តព្រះគន្ធកុដិ ឃុំរតនៈ ក្រុងបាត់ដំបង ខេត្តបាត់ដំបង ប្រទេសកម្ពុជា ព.ស. ២៥៦៣

Forwards

The tittle of this book is “The Principles of Dhamma”. It is my fourth achievement, but if we include a book written in only Khmer language, it becomes fifth achievement. It is written in both, Khmer and English languages. One section is written in Khmer language and another one is in English. Such compilation is made based on people’s needs in the present time. As you know, we, Cambodians, accept English as Foreign Language. And we almost use English in sections such as studying, teaching, guiding, making communication and etc.

My purpose in compiling this book is to help students, university students and laypeople in searching for and knowing the main principals of Dhamma. Without them, they will encounter difficulty in doing research, but it becomes easy for them to do research when they know tittles or principles of Dhamma; they just only types the each principle of Dhamma then they can see it and its details.

Preah Gandhakuṭi Temple, Battambang Town, Cambodia

The 8th of thw waxing moon of Cetra (April) B.E. 2563.

Venerable Santacitto Ren Ratha

អារម្ភកថា

ចំណងជើងសៀវភៅនេះមានឈ្មោះថា «**គោលធម៌គួរយល់ដឹង**» ដែលជាស្នាដៃលើកទី៤ (លើកទី៥ រួមនឹងសៀវភៅសរសេរជាភាសាខ្មែរសុទ្ធ) របស់ខ្ញុំ ។ វាត្រូវបានសរសេរជាភាសាខ្មែរផង ភាសាអង់គ្លេសផង ដែលមួយចំហៀងត្រូវបានសរសេរជាភាសាខ្មែរនិងមួយចំហៀងទៀត ត្រូវបានសរសេរជាភាសាអង់គ្លេស ។ ការរៀបរៀងបែបនេះ ធ្វើឡើងផ្អែកទៅលើតម្រូវការរបស់មនុស្សក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន ។ ដូចដែលអ្នកបានដឹងហើយ យើងជាខ្មែរទទួលយកភាសាអង់គ្លេសជាភាសាបរទេស ហើយយើងប្រើភាសាអង់គ្លេសស្ទើរតែគ្រប់ផ្នែកទៅហើយ ដូចជា ការសិក្សារៀនសូត្រ ការបង្ហាត់បង្រៀន ការណែនាំ និងការទំនាក់ទំនងជាដើម ។

គោលបំណងរបស់ខ្ញុំក្នុងការរៀបរៀងសៀវភៅនេះឡើង គឺដើម្បីជួយសិស្សនិស្សិតនិងពុទ្ធបរិស័ទ ក្នុងការស្វែងរកនិងយល់ដឹងពីគោលធម៌សំខាន់ៗ ។ បើគ្មានគោលធម៌ទេ សិស្សនិស្សិតនិងពុទ្ធបរិស័ទនឹងជួបប្រសព្វការលំបាកក្នុងការស្រាវជ្រាវ ប៉ុន្តែវាបែរទៅជាងាយស្រួលទៅវិញ សម្រាប់ពួកគេធ្វើការស្រាវជ្រាវ នៅពេលពួកគេដឹងពីចំណងជើងឬគោលធម៌សម្រាប់ស្រាវជ្រាវ ។ ពួកគេគ្រាន់តែវាយ(សរសេរ)គោលធម៌នីមួយៗ ប៉ុណ្ណោះ ពួកគេនឹងអាចឃើញគោលធម៌និងសេចក្ដីអធិប្បាយបាន ។

វត្តព្រះគន្ធកុដិ ក្រុងបាត់ដំបង ប្រទេសកម្ពុជា
ថ្ងៃ ៨ កើត ខែចេត្រ (មេសា) ព.ស.២៥៦៣ ។

ភិក្ខុសន្ដចិត្ដោ រ៉ន រដ្ឋា

Acknowledgements

I would like to express my colossal thanks and appreciations to all venerable monks, laymen and laywomen who shared their valuable time, physical and mental strength and financial support with me to complete this book. This work would not be completed if they did not sponsor and support it.

If you want to read my books by smart phone, you can contact me via Tel: (855) 962643148 or FB: Ren Ratha. I will tell you how to get them. Besides, you can go to Google and type the following Khmer tittles:

១. កម្មឱ្យផល (តាមលំដាប់) ភាគ ១

២. កម្មឱ្យផល (តាមកាល) ភាគ ២

៣. ឋានសួគ៌ ៦ ជាន់ ភិក្ខុសន្តចិត្តោ រ៉ែន រដ្ឋា

៤. ព្រះចេតិយនៅភូមា. ភិក្ខុ សន្តចិត្តោ រ៉ែន-រដ្ឋា.

Thank you!

សេចក្ដីថ្លែងអំណរគុណ

ខ្ញុំព្រះករុណា អាត្មាភាព សូមថ្លែងអំណរព្រះគុណ និងអរគុណចំពោះព្រះសង្ឆគ្រប់ព្រះអង្គ និងឧបាសកឧបាសិកាយ៉ាងជ្រាលជ្រៅ ដែលបានលះបង់ពេលវេលាដ៏មានតម្លៃ កម្លាំងកាយ កម្លាំងចិត្ត ព្រមទាំងប្រាក់កាក់មួយចំនួន ចូលរួមជាមួយខ្ញុំ ដើម្បីរៀបរៀងសៀវភៅនេះរហូតដល់ចប់។ វានឹងមិនត្រូវបានបញ្ចប់ ប្រសិនបើព្រះសង្ឆនិងពុទ្ធបរិស័ទមិនបានឧបត្ថម្ភនិងគាំទ្រកិច្ចការនេះ ។

ប្រសិនបើលោកអ្នកចង់អានសៀវភៅរបស់ខ្ញុំព្រះករុណាអាត្មាភាព តាមរយៈទូរសព្ទស្មាតហ្វូន លោកអ្នកអាចទាក់ទងខ្ញុំព្រះករុណាអាត្មាភាព តាមទូរសព្ទលេខ ០៩៦ ២៦៤ ៣១ ៤៨ ឬហ្វេសប៊ុក Ren Ratha ។ ខ្ញុំព្រះករុណាអាត្មាភាព នឹងប្រាប់លោកអ្នកនូវវិធី ដើម្បីបានសៀវភៅអាន ។ ម្យ៉ាងទៀត លោកអ្នកអាចចូលទៅកាន់ Google ហើយសរសេរនូវចំណងជើងដូចខាងក្រោម៖

១. កម្មឱ្យផល (តាមលំដាប់) ភាគ ១

២. កម្មឱ្យផល (តាមកាល) ភាគ ២

៣. ឋានសួគ៌ ៦ ជាន់ ភិក្ខុសន្ដចិត្ដោ រ៉ែន រដ្ឋា

៤. ព្រះចេតិយនៅភូមា. ភិក្ខុ សន្ដចិត្ដោ រ៉ែន-រដ្ឋា. ។

សូមអរព្រះគុណនិងអរគុណ!

Contents

Text Name **Page**

I. The Sets of One Dhamma ……..……1

- *Āhāra* Food…..……1

II. The Sets of Two Dhamma ……..1

- Two Kinds of Dharma that Safeguard the World (the Guardians of the World)……...……1
- Two Dharma of Great Assistance …….……1

III. The Sets of Three Dhamma……...1

- Triple Gem…….…….……1
- Threefold Training …….……1
- The Three Common Characteristics……2
- Three Unwholesome Roots ……2
- Three Wholesome Roots ……2
- Three Kinds of Unwholesome Thought ……2
- Three Kinds of Wholesome Thought ……3

III. The Sets of Four Dhamma…….……3

- There Are These Four Gateways (Types) that One Can Be Known as Enemies in Friendly Guises... ……3

មាតិកា

ឈ្មោះអត្ថបទ **ទំព័រ**

១.ធម៌ពួកមួយ.....១

- អាហារ.....១

២.ធម៌ពួកពីរ.....១

- ធម៌ ២ យ៉ាងដែលរក្សាលោក ១
- ធម៌មានឧបការៈច្រើន មាន ២ យ៉ាង គឺ.....១

៣. ធម៌ពួកបី.....១

- ព្រះរតនត្រ័យ ១
- ត្រៃសិក្ខា.....១
- សាមញ្ញលក្ខណៈ ៣.....២
- ឫសនៃអកុសល ៣ យ៉ាង គឺ.....២
- ឫសនៃកុសល ៣ យ៉ាង គឺ ២
- សេចក្ដីត្រិះរិះជាអកុសល ៣ យ៉ាង គឺ ២
- សេចក្ដីត្រិះរិះជាកុសល ៣ យ៉ាង គឺ ៣

៤. ធម៌ពួកបួន.....៣

- អ្នកត្រូវស្គាល់ពួកមនុស្សដែលមិនមែនជាមិត្ត គ្រាន់តែជាមិត្តប្លម (នោះ) អ្នកត្រូវស្គាល់ដោយស្ថាន ៤ យ៉ាង គឺ.....៣

- One who is taker can be known as a false friend for four things..…….……4
- 2. The good talker can be known as a false friend by four Things. …….…….…..4
- 3. The flatterer can be known as a false companion (friend) for four things.…….……5
- 4. The reckless companion can be identified by four things...5
- The Four Sublime States of Mind……...……6
- Four Roads to Power. …….…6
- Four Efforts. …….……...……7
- Four Knowledge……...……10
- Four Factors of Stream Attainment (Sotapattiyanga)...……10
- Four Fruits of the Ascetic Life. ……11
- Four Elements ……..…..…11
- Four Ways of Going Wrong. ……11
- Four kinds of Progress. …….……11
- Four Ways of Undertaking the Dharma. ……..……12

- (១).មនុស្សគិតយកតែប្រយោជន៍ខ្លួន មិនមែនជាមិត្ត គ្រាន់តែ ជាមិត្តប្លម (នោះ) អ្នកត្រូវស្គាល់ដោយស្ថាន ៤ យ៉ាង គឺ.....៤
- (២). មិត្តល្អតែសំដី មិនមែនជាមិត្តទេ គ្រាន់តែជាមិត្តប្លម អ្នកត្រូវស្គាល់ដោយស្ថាន ៤ គឺ ៤
- (៣). មិត្តនិយាយចាក់បណ្តោយឱ្យគាប់ចិត្ត មិនមែនជាមិត្តទេ គ្រាន់តែជាមិត្តប្លម អ្នកត្រូវស្គាល់ដោយស្ថាន ៤ យ៉ាង គឺ ៥
- (៤). មនុស្សជាសំឡាញ់ក្នុងផ្លូវវិនាស មិនមែនជាមិត្តទេ គ្រាន់តែមិត្តប្លម អ្នកត្រូវស្គាល់ដោយស្ថាន ៤ យ៉ាង គឺ ៥
- ព្រហ្មវិហារធម៌ ៤ .....៦
- ឥទ្ធិបាទ ៤ .....៧
- ការព្យាយាម(ជាគ្រឿងតម្កល់) ៤ យ៉ាង គឺ.....៧
- ញាណ គឺសេចក្ដីដឹង ៤ យ៉ាងដទៃទៀត ១០
- អង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គ ៤ យ៉ាង គឺ ១០
- សាមញ្ញផលមាន ៤ យ៉ាង គឺ.....១១
- ធាតុ ៤ យ៉ាង គឺ.....១១
- ការលុះអគតិ ៤ យ៉ាង គឺ.....១១
- បដិបទា ៤ យ៉ាង គឺ ១១
- ការសមាទានធម៌ ៤ យ៉ាង ១២

- Four Kinds of Resolves. ……...……12
- Four Ways of Answering Questions.. ……...……13
- Four Kinds of Kamma ……..……13
- Four Floods.. …….……14
- Four Ties.. …….……14
- Four Yokes…….……...……15
- Four Clinging…….…….…...……15
- Four Kinds of Generation. ……15
- Four Purifications of Offerings…….……16
- Four Bases of Sympathy ……...……16
- Four Un-Aryan Modes of Speech.. ……..……16
- Four Aryan Modes of Speech. ……..……17
- Four More un-Aryan Modes of Speech. ……...……17
- Four More Un-Aryan Modes of Speech..……..……17
- Four Aryan Modes of Speech. ……..……17
- Four Aryan Modes of Speech. ……..……18
- Four Persons. …….…...……18
- Four More Persons ……...……18
- Four More Persons……19

- អធិដ្ឋាន ៤ យ៉ាង ១២
- បញ្ហាព្យាករណ៍ (ការឆ្លើយប្រស្នា) ៤ យ៉ាង គឺ.....១៣
- កម្ម ៤ យ៉ាង.....១៣
- ឱឃៈ (ធម៌ជាគ្រឿងពន្លិចសត្ត) ៤ យ៉ាង គឺ.....១៤
- ធម៌ជាគ្រឿងចងព័ទ្ធ ៤ យ៉ាង គឺ ១៤
- យោគៈ (ធម៌ជាគ្រឿងប្រកបសត្វក្នុងវដ្ដៈ) ៤ យ៉ាង គឺ.....១៥
- ឧបាទាន ៤ (ធម្មជាតជាគ្រឿងប្រកាន់មាំ ៤ យ៉ាង) គឺ.....១៥
- កំណើត ៤ យ៉ាង គឺ ១៥
- សេចក្ដីបរិសុទ្ធរបស់ទក្ខិណា មាន ៤ យ៉ាង ១៦
- សង្គហវត្ថុមាន ៤ យ៉ាង គឺ ១៦
- ភោជនមិនមែនជារបស់ព្រះអរិយៈ មាន ៤ យ៉ាង គឺ ១៦
- ភោជនជារបស់ព្រះអរិយៈ មាន ៤ យ៉ាង គឺ.....១៧
- ភោជនមិនមែនជារបស់ព្រះអរិយៈ មាន៤យ៉ាងដទៃទៀត.....១៧
- ភោជនជាមិនមែនជារបស់ព្រះអរិយៈមាន៤យ៉ាងដទៃទៀត...១៧
- ភោជនជារបស់ព្រះអរិយៈ មាន ៤ យ៉ាងដទៃទៀត គឺ.....១៧
- ភោជនជារបស់ព្រះអរិយៈ មាន ៤ យ៉ាងដទៃទៀត គឺ.....១៨
- បុគ្គលមាន ៤ ពួក.....១៨
- បុគ្គលមាន ៤ ពួកដទៃទៀត.....១៨
- បុគ្គលមាន ៤ ពួកដទៃទៀត គឺ.....១៩

V. The Sets of Five Dhamma…….…….……20

- The Five Precepts. ……20
- Five Aggregates..……...……21
- Five Post-mortem Destinies. ……21
- Five Kinds of Begrudging…….……21
- Five Hindrances. ……..…….22
- Five Lower Fetters...……..……22
- Five Higher Fetters……...…….22
- Five Kinds of Loss..……..……23
- Five Kinds of Gain……...……23
- There Are These Five Dangers for an Immoral One due to His Deficiency in Virtuous Behavior.....…24
- Five Blessings Accrue to the Moral Person through His Practice of Virtue. ……...…….……25
- Five Speeches Are Well Spoken ……..…26
- Five Faculties. …….……..…26
- Five More Faculties. ……..…27
- Five Perceptions Making for Maturity of Liberation. …..…27
- A Mother and Father Should Be Respected by a Child in Five Ways. …….……...…28

៥. ធម៌ពួកប្រាំ.....២០

- និច្ចសីល ឬសីល ៥ មាន.....២០
- ឧបាទានក្ខន្ធ ៥ យ៉ាង គឺ.....២១
- គតិ ៥ យ៉ាង គឺ.....២១
- សេចក្ដីកំណាញ់ ៥ យ៉ាង គឺ ២១
- នីវរណៈ ៥ យ៉ាង គឺ ២២
- សំយោជនៈ ជាចំណែកខាងក្រោម ៥ យ៉ាង គឺ.....២២
- សំយោជនៈ ជាចំណែកខាងលើ ៥ យ៉ាង គឺ.....២២
- ព្យសន (សេចក្ដីវិនាស ៥) យ៉ាង គឺ ២៣
- សម្បទា (សេចក្ដីបរិបូណ៌) ៥ យ៉ាង គឺ ២៣
- ទោសនៃសីលវិបត្តិរបស់បុគ្គលទ្រុស្តសីល ៥ យ៉ាង.....២៤
- អានិសង្សនៃសីលសម្បទា ៥ យ៉ាង រមែងមានដល់បុគ្គលអ្នកមានសីល..... ២៥
- សម្ដី ៥ ប្រការដែលល្អ ២៦
- ឥន្ទ្រិយមាន ៥ គឺ ២៦
- ឥន្ទ្រិយមាន ៥ ដទៃទៀត គឺ ២៧
- សញ្ញា (សេចក្ដីសំគាល់) ញ៉ាំងវិមុត្ដិឲ្យចាស់ក្លា មាន៥យ៉ាងគឺ.២៧
- កូនត្រូវទំនុកបំរុង ដោយស្ថានទាំងឡាយ ៥ យ៉ាង គឺ.....២៨

- The Mother and Father so Respected Reciprocate with Compassion in Five Ways. ……..……..……28
- Teachers Should Be Respected by a Student in Five Ways. 29
- Teachers so Respected Reciprocate with Compassion in Five Ways. ……...……..……29
- A Wife Should Be Respected by a Husband in Five Ways. 30
- The Wife so Respected Reciprocates with Compassion in Five Ways.. ……..……..……30
- Friends and Colleagues Should Be Respected in Five Ways..……31
- Friends and Colleagues so Respected Reciprocate with Compassion in Five Ways…….……31
- Workers and Servants Should Be Respected by an Employer in Five Ways…….……31
- Workers and Servants so Respected Reciprocate with Compassion in Five Ways……32
- Ascetics and Brahmans Should Be Respected in Five Ways ……32

VI. The Sets of Six Dhamma…….……..……33

- Ascetics and Brahmans so Respected Reciprocate with Compassion in Six Ways..…….……33
- These Are the Six Dangers Attached to Frequenting Pairs (Partying)……33
- These Are the Six Dangers Attached to Compulsive Gambling……...34
- These Are the Six Dangers Attached to Bad Companionship…… 34

- មាតាបិតា រមែងអនុគ្រោះកូន ដោយស្ថានទាំងឡាយ៥យ៉ាង..២៨
- សិស្សត្រូវប្រតិបត្តិអាចារ្យ ដោយស្ថាន ៥ យ៉ាង គឺ.....២៩
- អាចារ្យរមែងអនុគ្រោះដោយស្ថាន ៥ យ៉ាង គឺ.....២៩
- ស្វាមីត្រូវទំនុកបម្រុងដោយស្ថានទាំងឡាយ ៥ យ៉ាង គឺ.....៣០
- ភរិយារមែងអនុគ្រោះស្វាមីដោយស្ថានទាំងឡាយ ៥យ៉ាង គឺ..៣០
- មិត្តអាមាត្យ កុលបុត្តត្រូវប្រតិបត្តិដោយស្ថានទាំងឡាយ៥ គឺ..៣១
- មិត្តអាមាត្យរមែងអនុគ្រោះកុលបុត្តដោយស្ថាន ៥ យ៉ាង គឺ....៣១
- ចៅហ្វាយនាយត្រូវទំនុកបម្រុងទាសៈ និងកម្មករដោយស្ថាន
- ៥ យ៉ាង គឺ.....៣១
- ទាសៈនិងកម្មកររមែងអនុគ្រោះចៅហ្វាយនាយដោយស្ថាន
  ៥ យ៉ាង គឺ.....៣២
- កុលបុត្តត្រូវផ្គត់ផ្គង់សមណព្រាហ្មណ៍ ដោយស្ថាន៥ យ៉ាង គឺ.៣២

៦. ធម៌ពួកត្រាំមួយ ៣៣

- សមណព្រាហ្មណ៍ អនុគ្រោះកុលបុត្តដោយស្ថាន ៦ យ៉ាង គឺ.៣៣
- ទោសក្នុងការដើរមើលល្បែងមហោស្រពនេះ មាន៦យ៉ាង....៣៣
- ទោសក្នុងការប្រកបរឿយៗ នូវការលេងល្បែងភ្នាល់ដែល
  ជាហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ នេះ មាន ៦ យ៉ាង គឺ.....៣៤
- ទោសក្នុងការសេពគប់បាបមិត្ត(មិត្តអាក្រក់) មាន ៦ យ៉ាង គឺ.៣៤

- These Are the Six Dangers Attached to Laziness……35
- Six Temperaments…….36
- Six Internal Sense Bases……...…….39
- Six External Sense Bases……..…40
- Six Groups of Consciousness……40
- Six Groups of Contact……..…….40
- Six Groups of Feeling……...……..…41
- Six Groups of Perception……..……41
- Six Groups of Volitions…….42
- Six Groups of Craving……...……42
- Six Kinds of Disrespect. ……...……42
- Six Kinds of Respect. ……..…….43
- Six Things Conductive to Communal Living.. …….……44
- Six Unsurpassed Things. ……..……47
- Six Species…….…...……48
- The Six Elements……..…….……49

VII. The Sets of Seven Dharma…….……...…..…50

- Seven Factors of Enlightenment……50

- ទោសក្នុងការប្រកបរឿយៗនូវសេចក្ដីខ្ជិលមាន ៦ យ៉ាង គឺ.....៣៥
- ចរិត ៦ គឺ.....៣៦
- អាយតនៈខាងក្រៅ ៦.....៣៩
- អាយតនៈខាងក្រៅ ៦ យ៉ាង គឺ ៤០
- ប្រជុំនៃវិញ្ញាណ ៦ យ៉ាង គឺ.....៤០
- ប្រជុំនៃផស្សៈ ៦ យ៉ាង គឺ.....៤០
- ប្រជុំនៃវេទនា ៦ យ៉ាង គឺ.....៤១
- ប្រជុំនៃសញ្ញា ៦ យ៉ាង គឺ.....៤១
- ប្រជុំនៃសញ្ចេតនា ៦ យ៉ាង គឺ.....៤២
- ប្រជុំនៃតណ្ហា៦ យ៉ាង គឺ.....៤២
- អគារវៈ (សេចក្ដីមិនគោរព) ៦ យ៉ាង ៤២
- សគារវៈ (សេចក្ដីគោរព) ៦ យ៉ាង ៤៣
- សារាណីយធម៌ ៦ យ៉ាង.....៤៤
- អនុត្តរិយៈ (ធម្មជាត ប្រសើរបំផុត) មាន ៦ យ៉ាង គឺ.....៤៧
- អភិជាតិ (កំណើត) មាន ៦ យ៉ាង ៥៨
- ធាតុ ៦ គឺ ៤៩

៧. ធម៌ពួកប្រាំពីរ.....៥០

- ពោជ្ឌង្គមាន ៧ យ៉ាង គឺ.....៥០

- Seven Qualities of Ideal Person……50

VIII. The Sets of Eight Dharma…….....……..……51

- The Eight Precepts ……..……..…51
- The Noble Eightfold Path……..……52
- The Eight Worldly Conditions..……53

IX. The Sets of Nine Dhamma……..……..…53

- The Nine Divisions of the Buddha's Teaching…….……53

X. The Sets of Ten Dhamma……...……..…..…55

- The Ten Protective Virtues……55
- Dasavidha-rājadhamma…….55

- សប្ប៉ុរិសធម៌ (ធម៌របស់សប្ប៉ុរស) ៥០

៨. ធម៌ពួកប្រាំបី.....៥១

- សិក្ខាបទ ៨ .....៥១
- អរិយដ្ឋង្គិកមគ្គ (មគ្គដ៏ប្រសើរប្រកបដោយអង្គ ៨ ប្រការ).....៥២
- លោកធម៌ មាន ៨ យ៉ាង គឺ.....៥៣

៩. ធម៌ពួកប្រាំបួន.....៥៣

- ពុទ្ធវចនមានអង្គ ៩.....៥៣

១០ .ធម៌ពួកដប់.....៥៥

- នាថករណធម៌ គឺធម៌ជាទីពឹង ៥៥
- ទសពិធរាជធម៌.....៥៥

I. The Sets of One Dharma

All beings are maintained by

1. Āhāra food or nutrition

II. The Sets of Two Dharma

- **Two Kinds of Dharma that Safeguard the World (the Guardians of the World)**

1. Hiri Moral Shame

2. Ottappa Moral Dread

- **Two Dharma of Great Assistance**

1. Sati Mindfulness

2. Sampajañña Clear knowing/ Full awareness

III. The Sets of Three Dharma

- **Triple Gem**

1. Buddho The Buddha (Awakened One or fully-Enlightened One)

2. Dhammo The Dhamma (The Teachings of the Buddha)

3. Sangho The Sangha (the Community of monks)

- **Threefold Training:**

1. Sila Morality or virtue

2. Samādhi Concentration or meditation

១. ធម៌ពួកមួយ

ពួកសត្វទាំងអស់ឋិតនៅបានព្រោះអាស្រ័យ

១. អាហារ អាហារ ។

២. ធម៌ពួកពីរ

- **ធម៌ ២ យ៉ាង ដែលរក្សាលោក**

១. **ហិរិ** សេចក្ដីខ្មាសបាប

២. **ឱត្តប្ប** សេចក្ដីខ្លាចបាប ។

- **ធម៌មានឧបការៈច្រើន មាន ២ យ៉ាង គឺ**

១. **សតិ** ស្មារតី

២. **សម្បជញ្ញ** សេចក្ដីដឹងខ្លួន ។

៣. ធម៌ពួកបី

- **ព្រះរតនត្រ័យ**

១. **ពុទ្ធោ** ព្រះពុទ្ធ (បុគ្គលដែលភ្ញាក់ពីអវិជ្ជា ឬដែលបានត្រាស់ដឹង)

២. **ធម្មោ** ព្រះធម៌ (ការបង្រៀនរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ)

៣. **សង្ឆោ** ព្រះសង្ឆ (គណៈសង្ឆ) ។

- **ត្រៃសិក្ខា**

១. **សីល** សីល (សេចក្ដីសង្រួមកាយវាចា)

២. **សមាធិ** សមាធិ (ការតម្កល់ចិត្តឱ្យនឹងក្នុងអារម្មណ៍តែមួយ)

3. Paññā Wisdom or insight

- **Three Common Characteristics**

1. Aniccaṁ Impermanence

2. Dukkhaṁ Suffering

3. Anattā Non-self

- **Three Unwholesome Roots**

1. *Lobha* Greed

2. *Dosa* Anger

3. *Moha* Delusion

- **Three Wholesome Roots**

1. *Alobha* Non-greed

2. *Adosa* Non-anger

3. *Amoha* Non-delusion[1]

- **Three Kinds of Unwholesome Thought:**

1. *Kāmavitakko* The thought of sensuality

2. *Byāpādavitakko* The thought of ill will or enmity

3. *Vihiṁsāvitakko* The thought of cruelty

---

[1] Bhikkumuniputto Dhavi, S. (2020). Dhamma Terminology. Washington, United State.

៣. **បញ្ញា** បញ្ញា (ប្រាជ្ញាយល់ឃើញធម៌តាមសភាវៈពិត) ។

- **សាមញ្ញលក្ខណៈ ៣ យ៉ាង គឺ**

១. អនិច្ចំ ភាពមិនទៀង

២. ទុក្ខំ សេចក្ដីទុក្ខ

៣. អនត្តា មិនមែនខ្លួន ។

- **ឫសនៃអកុសល ៣ យ៉ាង គឺ**

១. **លោភ** លោភៈ

២. **ទោស** ទោសៈ

៣. **មោហ** មោហៈ ។

- **ឫសនៃកុសល ៣ យ៉ាង គឺ**

១. **អលោភ** អលោភៈ

២. **អទោស** អទោសៈ

៣. **អមោហ** អមោហៈ[1] ។

- **សេចក្ដីត្រិះរិះជាអកុសល ៣ យ៉ាង គឺ**

១. **កាមវិតក្កោ** តម្រិះប្រកបដោយកាម

---

[1]ភិក្ខុមុនិបុត្តោ សុខ ធារី (២០២០). វាក្យសព្ទព្រះធម៌ (Dhamma Terminology), រដ្ឋវ៉ាស៊ីនតោន សហរដ្ឋអាមេរិក.

- **Three Kinds of Wholesome Thought:**

1. *Akāmavitakko* The thought of renunciation

2. *Abyāpādavitakko* The thought of non-enmity

3. *Avihiṁsāvitakko* The thought of non-cruelty[2]

IV. The Sets of Four Dharma

- **There Are These Four Gateways (types) that One Can Be Known as Enemies in Friendly Guises**

1. *Aññadatthuharo amitto mittappaṭirūpakā* One can be known as taker (who seeks what he can get), enemy in friendly guise.

2. *Vacīparamo amitto mittappaṭirūpakā* One can be known as good talker, enemy in friendly guise.

3. *Anuppiyabhāṇī amitto mittappaṭirūpakā* One can be known as flatterer, enemy in friendly guise.

[2] Wikipitaka- The Completing Tipitaka (February, 2020). *Sangiti Sutta*. Retrieved from https://tipitaka.fandom.com/wiki/Main_Page & The Tripitaka Commision. (1930-68). The Khmer Tripitaka: *Sangiti Sutta,* Vol.19.

២. **ព្យាបាទវិតក្កោ** តម្រិះប្រកបដោយការព្យាបាទ

៣. **វិហឹសាវិតក្កោ** តម្រិះប្រកបដោយការបៀតបៀន ។

- **សេចក្ដីត្រិះរិះជាកុសល ៣ យ៉ាង គឺ**

១. **នេក្ខម្មវិតក្កោ** តម្រិះប្រកបដោយការចេញចាកកាម

២. **អព្យាបាទវិតក្កោ** តម្រិះប្រកបដោយការមិនព្យាបាទ

៣. **អវិហឹសាវិតក្កោ** តម្រិះប្រកបដោយការមិនបៀតបៀន[2] ។

៤.ធម៌ពួកឬន

- **អ្នកត្រូវស្គាល់ពួកមនុស្សដែលមិនមែនជាមិត្ត គ្រាន់តែជាមិត្តប្លម (នោះ) អ្នកត្រូវស្គាល់ដោយស្ថាន ៤ យ៉ាង គឺ**

១. **អញ្ញទត្ថុហរោ អមិត្តោ មិត្តប្បដិរូបកា** អ្នកត្រូវស្គាល់មនុស្សដែលគិតយកតែប្រយោជន៍ខ្លួន មិនមែនជាមិត្ត គ្រាន់តែជាមិត្តប្លម ។

២. **វចីបរមោ អមិត្តោ មិត្តប្បដិរូបកា** អ្នកត្រូវស្គាល់មនុស្សល្អតែសំដីថា មិនមែនជាមិត្ត គ្រាន់តែជាមិត្តប្លម ។

៣.**អនុប្បិយភាណី អមិត្តោ មិត្តប្បដិរូបកា** អ្នកត្រូវស្គាល់មនុស្សដែល

---

[2] Wikipitaka- The Completing Tipitaka (ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០). សង្គីតិសូត្រ. ដកស្រង់ចេញមកពី https://tipitaka.fandom.com/wiki/Main_Page និងក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក.(១៩៣០-៦៨). ព្រះត្រៃបិដកខ្មែរលេខ ១៩ ក្នុងសង្គីតិសូត្រ.

4. *Apāyasahāyo amitto mittappaṭirūpakā* One can be known as fellow-spendthrift, enemy in friendly guise.

- **1. One who seeks what he can get (taker) can be known as a false friend for four things:**

1. *Aññadatthuharo hoti* He seeks what he can get.

2. *Appena bhumicchati* He asks for a lot while giving little.

3. *Bhayassa kiccaṁ na karoti* What he has to perform he performs out of fear.

4. Sevati atthak*āraṇā* He makes friends with people in order to gain something.

- **2. The good talker can be known as a false friend by four things:**

1. *Atītena paṭisantharati* He talks of generosity in the past.

2. *Anāgatena paṭisantharati* He talks of generosity in the future.

និយាយចាក់បណ្តោយឱ្យគាប់ចិត្ត មិនមែនជាមិត្ត គ្រាន់តែជាមិត្តប្លម ។

៤. **អបាយសហាយោ អមិត្តោ មិត្តប្បដិរូបកោ** អ្នកត្រូវស្គាល់មនុស្ស ជាទីស្រឡាញ់ ក្នុងការវិនាសភោគៈទាំងឡាយថា មិនមែនជាមិត្ត គ្រាន់តែជាមិត្តប្លម ។

- **(១).មនុស្សគិតយកតែប្រយោជន៍ខ្លួន មិនមែនជាមិត្ត គ្រាន់តែជាមិត្តប្លម (នោះ) អ្នកត្រូវស្គាល់ដោយស្ថាន ៤ យ៉ាង គឺ**

១. **អញ្ញទត្ថុហរោ ហោតិ** មិត្តគិតយកតែប្រយោជន៍ខ្លួន

២. **អប្បេន ពហុមិច្ឆតិ** មិត្តប្រាថ្នាយករបស់ច្រើនដោយ (ឱ្យ) របស់តិច--តួច

៣. **ភយស្ស កិច្ចំ ន ករោតិ** ទាល់តែមានភ័យទើបជួយធ្វើកិច្ចរបស់មិត្ត

៤. **សេវតិ អត្ថការណា** សេពគប់មិត្តព្រោះហេតុតែប្រយោជន៍ ។

- **(២). មិត្តល្អតែសំដី មិនមែនជាមិត្តទេ គ្រាន់តែជាមិត្តប្លម អ្នកត្រូវស្គាល់ដោយស្ថាន ៤ យ៉ាង គឺ**

១. **អតីតេន បដិសន្ថរតិ** មិត្តទទួលរាក់ទាក់ដោយរបស់ ដែលកន្លងហើយ

២. **អនាគតេន បដិសន្ថរតិ** ទទួលរាក់ទាក់ដោយរបស់ដែលមិនទាន់មានមក

3. *Niratthakena saṅgaṇhāti* He mouths empty words of kindness.

4. *Paccuppannesu kiccesu byasanaṁ* When something requires to be performed immediately, he protests personal misfortune (disaster).

- **3. The flatterer can be known as a false companion (friend) for four things:**

1. *Pāpakammaṁpissa anujānāti* He consents to bad activity.

2. *Kalyāṇaṁpissa anujānāti* He assents to good activity.

3. *Sammukhassa vaṇṇaṁ bhāsati* He praises you in your present (your face).

4. *Parammukhassa avaṇṇaṁ bhāsati* He discredits (criticizes) you behind your back.

- **4. The reckless companion can be identified by four things:**

1. *Surāmerayamajjappamādaṭṭhānānuyoge sahāyo hoti* By accompanying you in drinking

2. *Vikālavisikhācariyānānuyoge sahāyo hoti* By accompanying you in roaming around at night

៣. **និរត្ថកេន សន្ធណ្ឌាតិ** សង្គ្រោះដោយអំពើឥតប្រយោជន៍

៤. **បច្ចុប្បន្នេសុ កិច្ចេសុ ញ្យសនំ ទស្សេតិ** កាលកិច្ចទាំងឡាយកើតឡើងភ្លាមៗ ក៏សំដែងអាងរបស់ខូចខាត ។

- **(៣). មិត្តនិយាយចាក់បណ្តោយឱ្យគាប់ចិត្ត មិនមែនជាមិត្តទេ គ្រាន់តែជាមិត្តប្លម អ្នកត្រូវស្គាល់ដោយស្ថាន ៤ យ៉ាង គឺ**

១. **បាបកម្មំ ឥិស្ស អនុជានាតិ** បើមិត្តធ្វើអំពើអាក្រក់ ក៏យល់ព្រមតាម

២. **កល្យាណំ ឥិស្ស អនុជានាតិ** មិត្តធ្វើអំពើល្អក៏យល់ព្រមតាម

៣. **សម្មុខស្ស ១ណ្ណ្ហ ភាសតិ** ពណ៌នាគុណមិត្ត តែក្នុងទីចំពោះមុខ

៤. **បរម្មុខស្ស អ១ណ្ណ្ហ ភាសតិ** ពោលទោសមិត្ត ក្នុងទីកំបាំងមុខ ។

- **(៤). មនុស្សជាសម្លាញ់ក្នុងផ្លូវវិនាស មិនមែនជាមិត្តទេ គ្រាន់តែជាមិត្តប្លម អ្នកត្រូវស្គាល់ដោយស្ថាន ៤ យ៉ាង គឺ**

១.**សុរាមេរយមជ្ជប្ប១ាទ១ដ្ឋានានុយោគេ សហាយោ ហោតិ** សម្លាញ់ក្នុងកិរិយាប្រកបរឿយៗ នូវការផឹកទឹកស្រវឹង គឺសុរានិងមេរ័យ ដែលជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ ។

២. **ឱ១ាលឱ១ិ១ិ១ាចរិយានុយោគេ សហាយោ ហោតិ** ជាសម្លាញ់ក្នុងការប្រកបរឿយៗនូវការត្រាច់ទៅតាមច្រកល្អកខុសកាល ។

3. Samajj*ābhicaraṇa sahāyo hoti* By accompanying you in partying

4. *Jūtappamāṭṭhānānuyoge sahāyo hoti* By accompanying you in gambling[3]

- **The Four Sublime States of Mind**

1. *Mettā* Loving-kindness

2. *Karuṇā* Compassion

3. *Muditā* Sympathetic Joy

4. *Upekkhā* Equanimity

- **(Blessings of *Mettā:***

1. *Sukhaṁ supati* One who practices *Mettā* sleeps well.

2. *Sukaṁ paṭibujjhati* He gets up with a loving heart.

3. *Na pāpakaṁ supinaṁ passati* He dreams no evil dream.

4. *Mamussānaṁ piyo hoti* He is dear to human beings.

5. *Amamussānaṁ piyo hoti* He is also dear to non-human beings.

---

[3] Walshe, M. (1987-95). The Long Discourse of The Buddha: *Sigālaka Sutta,* pp. 461 & The Triptaka Commision. (1930-68). The khmer Tripitaka: *Siṅgālaka Sutta,* Vol.19.

៣. **សមជ្ជាតិចរណោ សហាយោ ហោតិ** ជាសម្លាញ់ក្នុងកិរិយាដើរ
   មើលល្បែងមហោស្រព ។
៤. **ជូតប្បមាទដ្ឋានានុយោគេ សហាយោ ហោតិ** ជាសម្លាញ់ក្នុង
   កិរិយាប្រកបរឿយៗនូវល្បែងភ្នាល់ ដែលជាហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តី-
   -ប្រមាទ[3] ។

- **ព្រហ្មវិហារធម៌ ៤**

១. **មេត្តា** សេចក្តីស្រឡាញ់រាប់អាន
២. **ករុណា** សេចក្តីអាណិត
៣. **មុទិតា** សេចក្តីត្រេកអរតាម
៤. **ឧបេក្ខា** ការតាំងចិត្តជាកណ្តាល ។

(អានិសង្សមេត្តា ១១ គឺ

១. **សុខំ សុបតិ** ដេកលក់ជាសុខ
២. **សុខំ បដិពុជ្ឌតិ** ភ្ញាក់ឡើងជាសុខ
៣. **ន បាបកំ សុបិនំ បស្សតិ** មិនយល់សប្តិអាក្រក់
៤. **មនុស្សានំ ចិយោ ហោតិ** ជាទីស្រឡាញ់របស់ពួកមនុស្ស
៥. **អមនុស្សានំ ចិយោ ហោតិ** ជាទីស្រឡាញ់របស់ពួកអមនុស្ស

---

[3] លោក Walshe, M. (១៩៨៧-៩៥). ទីឃនិកាយ: សិង្គាលកសូត្រ ទំព័រ ៤៦១. និងក្រុមជំនុំព្រះត្រៃ-
-ចិដក. (១៩៣០-៦៨). ព្រះត្រៃចិដកខ្មែរលេខ ១៩ ក្នុងសិង្គាលកសូត្រ.

6. *Devatā rakkhanti* Deities protect him.

7. *Nassa aggi vā visaṁ vā satthaṁ vā kamati* Fire, poison and weapons cannot touch him.

8. *Tuvasaṁ cittaṁ samādhiyati* His mind gets concentration quickly.

9. *Mukhavaṇṇo vippasīdati* His complexion is bright.

10. *Asammūḷho kālaṁ karoti* He dies happily (without confusion).

11. *Uttariṁ appaṭivijjhanto brahmalokūpago hoti* If he does not attain Noble Path and Fruition (supramundane states), he will be born in the Brahma worlds (blissful states)[4].

- **Four Roads to Power:**

1. *Chanda* Will
2. *Virīya* Energy/ Effort
3. *Citta* Consciousness/Intention
4. *Vimaṁsā* Wisdom/Investigation

- **Four Efforts:**

1. *Saṁvarappadhānaṁ* The effort of restraint

[4] Dr. Pheng, K. et al. (2014). Education and Character Building in School, Phnom Penh, Cambodia.

៦. **ទេវតា រក្ខន្តិ** ពួកទេវតាតែងរក្សា

៧. **ន សក្ក អគ្គិ វា ឱសំ វា សត្ថំ វា កមតិ** ភ្លើងក្តី ថ្នាំពិសក្តី គ្រឿងសស្ត្រាវុធក្តី មិនអាចមកជិតកាយ ធ្វើនូវអន្តរាយឡើយ

៨. **តុវសំ ចិត្តំ សមាធិយតិ** ចិត្តរមែងតាំងមាំដោយឆាប់

៩. **មុខវណ្ណោ ឱប្បសីទតិ** សម្បុរមុខស្រស់ថ្លា

១០. **អសម្មុឡ្ហោ កាលំ ករោតិ** ជាអ្នកមិនវង្វេងក្នុងពេលធ្វើកាលកិរិយា

១១. **ឧត្តរឹ អប្បដិវិជ្ឌន្តោ ព្រហ្មលោកូបគោ ហោតិ** កាលមិនទាន់ត្រាស់ដឹងនូវគុណធម៌ជាន់ខ្ពស់គឺលោកុត្តរធម៌ទេ រមែងចូលទៅកាន់ព្រហ្មលោក[4]។)

- **ឥទ្ធិបាទ ៤**

១. **ឆន្ទោ** បំណង

២. **វីរិយំ** ការព្យាយាម

៣. **ចិត្តំ** ការគិត ការយកចិត្តទុកដាក់

៤. **វិមំសា** ត្រិះរិះរកហេតុផល ។

- **ការព្យាយាម(ជាគ្រឿងតម្កល់) ៤ យ៉ាង គឺ**

១. **សំវរប្បធានំ** ការព្យាយាមក្នុងសេចក្តីសង្រួម

---

[4] លោកបណ្ឌិតកុល ផេងជាដើម (២០១៤). ការអប់រំនិងការកសាងចរិតក្នុងសាលា, ភ្នំពេញ, កម្ពុជា.

2. *Pahānappadhānaṁ* The effort of abandoning

3. *Bhāvanāpadhānaṁ* The effort of development

4. *Anurakkhanāpadhānaṁ* The effort of preservation

What is the effort of restraint? Here, a monk, on seeing a sight with the eye, doesn't catch the whole or its details, striving to protect unwholesome states, hankering and sorrow from flooding in on him. Therefore, he restrains and guards the sense of sight.

Here, a monk, on hearing an object, smelling an object, tasting an object and touching an object, thinking an object with his ear, nose, tongue, body and mind does not catch the whole of them or their details, striving to protect unwholesome states, hankering and sorrow from flooding in on him. Therefore, he restrains and guards them.

What is the effort of abandoning? Here, a monk does not assent to a thought of lust that had arisen, but abandons it, dispels it,

២. **បហានប្បធានំ** ការព្យាយាមក្នុងការលះ

៣. **ភាវនាបធានំ** ការព្យាយាមក្នុងការចម្រើន

៤. **អនុរក្ខនាបធានំ** ការព្យាយាមក្នុងការរក្សារឿយៗ ។

ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ចុះការព្យាយាម ក្នុងសេចក្តីសង្រ្ទមតើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ឃើញរូបដោយចក្ខុហើយ មិនកាន់យកនូវនិមិត្ត មិនកាន់យកនូវអនុព្យញ្ជនៈ អកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក គឺអភិជ្ឌានិងទោមនស្ស គប្បីជាប់តាមបុគ្គលដែលមិនសង្រ្ទមចក្ខុន្ទ្រិយនោះ ព្រោះហេតុមិនសង្រ្ទមចក្ខុន្ទ្រិយណា ប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រ្ទមនូវចក្ខុន្ទ្រិយនោះ រក្សានូវចក្ខុន្ទ្រិយ ដល់នូវការសង្រ្ទមក្នុងចក្ខុន្ទ្រិយ ។ ឮសំឡេងដោយត្រចៀក ។ ធុំក្លិនដោយច្រមុះ ។ ទទួលរសដោយអណ្តាត ។ ពាល់ត្រូវសម្ផស្ស ដោយកាយ ។ ដឹងធម្ម-រម្មណ៍ដោយចិត្ត ហើយមិនកាន់យកនូវនិមិត្ត មិនកាន់យកនូវអនុព្យញ្ជនៈ អកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក គឺអភិជ្ឌានិងទោមនស្ស គប្បីជាប់តាមបុគ្គលដែលមិនសង្រ្ទមមនិន្ទ្រិយនុ៎ះ ព្រោះហេតុមិនសង្រ្ទមមនិន្ទ្រិយណា ប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រ្ទមនូវមនិន្ទ្រិយនោះ រក្សានូវមនិន្ទ្រិយ ដល់នូវការសង្រ្ទមក្នុងមនិន្ទ្រិយ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ នេះព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅថា ការព្យាយាមក្នុងសេចក្តីសង្រ្ទម។

ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ចុះការព្យាយាមក្នុងការលះ តើដូចម្តេច។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មិនបណ្តោយឲ្យកាមវិតក្ក:

destroys it, makes it disappear; he does not assent to a thought of anger that had arisen, but abandons it, dispels it, destroys it, makes it disappear; and he does not assent to a thought of cruelty that had arisen, but abandons it, dispels it, destroys it, makes it disappear.

What is the effort of development? Here, a monk cultivates the enlightenment factor of mindfulness, based on solitude, detachment, extinction, leading to maturity of surrender; and he cultivates the enlightenment factor of keen investigation of states...of effort...of rapture...of calm...of concentration...of equanimity, based on solitude, detachment, extinction, leading to maturity of surrender.

What is the effort of preservation? Here, a monk keeps firmly in his mind a favorable object of concentration which has arisen,

ដែលកើតឡើងហើយ ឲ្យអាស្រ័យនៅបាន គឺលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យ
វិនាស មិនឲ្យកើតមាន មិនបណ្តោយឲ្យព្យាបាទវិតក្ក: ដែលកើតឡើង
ហើយ ឲ្យអាស្រ័យនៅបាន គឺលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស មិន
ឲ្យកើតមាន មិនបណ្តោយឲ្យវិហឹសាវិតក្ក: ដែលកើតឡើងហើយ
អាស្រ័យនៅបាន គឺលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស មិនឲ្យកើតមាន
មិនបណ្តោយឲ្យអកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏អាក្រក់ ដែលកើតឡើងហើយ
រឿយៗ អាស្រ័យនៅបាន គឺលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស មិនឲ្យ
កើតមាន ។

ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ចុះការព្យាយាមក្នុងការចម្រើន តើដូចម្តេច
។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចម្រើនសតិសម្ពោជ្ឌង្គ
ដែលអាស្រ័យនូវវិវេកធម៌ អាស្រ័យនូវវិរាគធម៌ អាស្រ័យនូវនិរោធធម៌
ជាធម៌បង្អោនទៅ ដើម្បីការលះកិលេស ។ ចម្រើនធម្មវិចយសម្ពោជ្ឌង្គ ។
ចម្រើនវិរិយសម្ពោជ្ឌង្គ ។ ចម្រើនបីតិសម្ពោជ្ឌង្គ ។ ចម្រើនបស្សទ្ធិ
សម្ពោជ្ឌង្គ ។ ចម្រើនសមាធិសម្ពោជ្ឌង្គ ។ ចម្រើនឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឌង្គ
ដែលអាស្រ័យនូវវិវេកធម៌ អាស្រ័យនូវវិរាគធម៌ ចម្រើននូវនិរោធធម៌
ជាធម៌បង្អោនទៅ ដើម្បីលះកិលេស។

ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ចុះការព្យាយាមក្នុងការរក្សារឿយៗ
តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ រក្សារឿយៗ
នូវសមាធិនិមិត្តដ៏ល្អ ដែលកើតឡើងហើយ គឺអដ្ឋិកសញ្ញា ស្រេចក្តីសំគាល់

such as a skeleton or a corpse that is full of worms, fissured corpse, discolored, bluish, corpse, swollen corpse.

- **Four Knowledge:**

1. *Dukkhe ñāṇaṁ* Knowledge of suffering

2. *Dukkhasamudaye ñāṇaṁ* Knowledge of the cause of suffering,

3. *Dukkhanirodhe ñāṇaṁ* Knowledge of the cessation of suffering

4. *Dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṁ* Knowledge of the path leading to the cessation of suffering

- **Four Factors of Stream Attainment:**

1. *Sappurisasaṁseva* Association with good people

2. *Saddhammassavana* Listening to the true dharma

3. *Yonisomanasikāra* Wise attention

4. *Dhammānudhammappaṭipatti* Practice of the dharma in its entirety

ក្នុងអដ្ឋិកអសុភ គឺអសុភដែលនៅតែរាងឆ្អឹង។ បុឬ្ឬវកសញ្ញា (សេចក្តីសំគាល់ក្នុងបុឬ្ឬវកអសុភ គឺអសុភដែលមានដង្កូវចោះ។) វិនីលកសញ្ញា (សេចក្តីសំគាល់ក្នុងវិនីលកអសុភ គឺអសុភ ដែលមានសម្ប្ររខៀវ។) វិច្ឆិទ្ធ-កសញ្ញា (សេចក្តីសំគាល់ក្នុងវិច្ឆិទ្ធកអសុភ គឺអសុភដែលដាច់ពាក់កណ្តាលខ្លួន។) ឧទ្ធុមាតកសញ្ញា (សេចក្តីសំគាល់ក្នុងឧទ្ធុមាតកអសុភ គឺអសុភដែលហើមប៉ោង។)

- **ញាណ គឺសេចក្តីដឹង ៤ យ៉ាងដទៃទៀត**

១. **ទុក្ខេ ញ្ញាណំ** សេចក្តីដឹងក្នុងទុក្ខ

២. **ទុក្ខសមុទយេ ញ្ញាណំ** សេចក្តីដឹងក្នុងទុក្ខសមុទយ

៣. **ទុក្ខនិរោធេ ញ្ញាណំ** សេចក្តីដឹងក្នុងទុក្ខនិរោធ

៤. **ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ញ្ញាណំ** សេចក្តីដឹងក្នុងទុក្ខនិរោ-
-ធគាមិនីបដិបទា។

- **អង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គ ៤ យ៉ាង គឺ**

១. **សប្ប៉ុរិសសំសេវ** ការសេពគប់នូវសប្ប៉ុរស

២. **សទ្ធម្ម្ សវ្ឍន** ការស្តាប់ធម៌របស់សប្ប៉ុរស

៣. **យោនិសោមនសិការ** ការធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ដោយឧបាយប្រាជ្ញា

៤. **ធម្មានុធម្ម្ ប្ឍដិបត្តិ** សេចក្តីប្រតិបត្តិធម៌ សមគួរដល់លោកុត្តរធម៌ ។

- **Four Fruits of the Ascetic Life:**

1. *Sotāpattiphalaṁ* The fruits of stream entry

2. *Sakadāgāphalaṁ* The fruits of the once returner

3. *Anāgamiphalaṁ* The fruits of the non-returner

4. *Arahattaphalaṁ* The fruits of Arahantship

- **Four Elements:**

1. *Paṭhavīdhātu* The elements of earth

2. *Āpodhātu* The element of water

3. *Tejodhātu* The element of fire

4. *Vāyodhātu* The element of air

- **Four Ways of Going Wrong:**

1. *Chandāgatiṁ* One goes wrong through desire.

2. *Dosagatiṁ* One goes wrong through anger.

3. *Mohāgatiṁ* One goes wrong through ignorance.

4. *Bhayāgatiṁ* One goes wrong through fear.

- **Four Kinds of Progress:**

1. *Dukkha paṭipada dandhābhiññā* Painful progress with slow comprehension

- **សាមញ្ញផលមាន ៤ យ៉ាង គឺ**

១. **សោតាបត្តិផលំ** សោតាបត្តិផល

២. **សកទាគាមិផលំ** សកទាគាមិផល

៣. **អនាគាមិផលំ** អនាគាមិផល

៤. **អរហត្តផលំ** អរហត្តផល ។

- **ធាតុ ៤ យ៉ាង គឺ**

១. **បឋវីធាតុ** ធាតុដី

២. **អាបោធាតុ** ធាតុទឹក

៣. **តេជោធាតុ** ធាតុភ្លើង

៤. **វាយោធាតុ** ធាតុខ្យល់ ។

- **ការលុះអគតិ ៤ យ៉ាង គឺ**

១.**ឆន្ទាគតឹ គច្ឆតិ** បុគ្គលលម្អៀងព្រោះស្រឡាញ់ (បុគ្គលលុះឆន្ទាគតិ)។

២.**ទោសាគតឹ គច្ឆតិ** បុគ្គលលម្អៀងព្រោះស្អប់ (បុគ្គលលុះទោសាគតិ)។

៣.**មោហាគតឹ គច្ឆតិ** បុគ្គលលម្អៀងព្រោះវង្វេង (បុគ្គលលុះមោហាគតិ)។

៤.**ភយាគតឹ គច្ឆតិ** បុគ្គលលម្អៀងព្រោះភ័យ (បុគ្គលលុះភយាគតិ) ។

- **បដិបទា ៤ យ៉ាង គឺ**

១. **ទុក្ខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា** បដិបទាជាទុក្ខ ហើយត្រាស់ដឹងបានដោយយឺតយូរ

2. *Dukkha paṭipada khippābhiññā* Painful progress with quick comprehension

3. *Sukha paṭipada dandhābhiññā* Pleasant progress with slow comprehension

4. *Sukha paṭipada khippābhiññā* Pleasant progress with quick comprehension

- **Four Ways of Undertaking the Dharma: There is the way that is**

1. *Dhammasamādānaṁ paccuppannaṁ dukkhañceva āyatañca dukkhavipākaṁ* painful (hurtful) in the present and brings painful future consequences,

2. *Dhammasamādānaṁ paccuppannaṁ dukkhañceva āyatañca sukhavipākaṁ* painful in the present and brings pleasant future consequences,

3. *Dhammasamādānaṁ paccuppannaṁ sukhañceva āyatañca dukkhavipākaṁ* pleasant (pleasurable) in the present and brings painful future consequences, and

4. *Dhammasamādānaṁ paccuppannaṁ sukhañceva āyatañca sukhavipākaṁ* pleasant in the present and brings pleasant future consequences.

- **Four Kinds of Resolves:**

1. *Paññādhiṭṭhāna* understanding (wisdom),

2. *Saccādhiṭṭhāna* truth,

២. **ទុក្ខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា** បដិបទាជាទុក្ខ ហើយត្រាស់ដឹងបានដោយឆាប់រហ័ស

៣. **សុខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា** បដិបទាជាសុខ តែត្រាស់ដឹងបានដោយយឺតយូរ

៤. **សុខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា** បដិបទាជាសុខ ហើយត្រាស់ដឹងបានដោយឆាប់រហ័ស ។

- **ការសមាទានធម៌ ៤ យ៉ាង គឺ**

១. **ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នំ ទុក្ខញ្ចេវ អាយតញ្ច ទុក្ខវិបាកំ** ការសមាទានធម៌ ជាទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្នផង មានផលជាទុក្ខតទៅខាងមុខផង

២. **ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នំ ទុក្ខញ្ចេវ អាយតញ្ច សុខវិបាកំ** ការសមាទានធម៌ ជាទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្ន តែមានផលជាសុខតទៅខាងមុខ

៣. **ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នំ សុខញ្ចេវ អាយតញ្ច ទុក្ខវិបាកំ** ការសមាទានធម៌ ជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន តែមានផលជាទុក្ខតទៅខាងមុខ

៤. **ធម្មសមាទានំ បច្ចុប្បន្នំ សុខញ្ចេវ អាយតញ្ច សុខវិបាកំ** ការសមាទានធម៌ ជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្នផង មានផលជាសុខតទៅខាងមុខ ។

- **អធិដ្ឋាន ៤ យ៉ាង គឺ**

១. **បញ្ញាធិដ្ឋាន** អធិដ្ឋានគឺបញ្ញា

២. **សច្ចាធិដ្ឋាន** អធិដ្ឋាន គឺវចីសច្ចៈ

3. *Cāgādhiṭṭhāna* relinquishment, and

4. *Upasamādhiṭṭhāna* tranquility.

- **Four Ways of Answering Questions: the question**

1. *Ekaṁsabyākaraṇīyo pañho* to be answered directly,

2. *Paṭipucchābyākaraṇīyo pañho* requesting a counter question,

3. *Vibhajjabyākaraṇīyo pañho* requesting an explanation, and

4. *Ṭhapanīyo pañho* to be set aside.

- **Four Kinds of Kamma—There is**

1. *Kammaṁ kaṇhaṁ kaṇhavipākaṁ* black Karma with black consequences (ten unwholesome acts produce bad results, birth in four woeful abodes.),

2. *Kammaṁ sukkaṁ sukkavipākaṁ* bright Karma with bright consequences (ten wholesome acts produce good results, birth in blissful worlds.),

3. *Kammaṁ kaṇhasukkaṁ kaṇhāsukkavipākaṁ* black and bright Karma with black and bright consequences (ten unwholesome and wholesome acts produce both bad and good results.), and

៣. **ចាគាធិដ្ឋាន** អធិដ្ឋាន គឺការលះបង់នូវអាមិសៈ

៤. **ឧបសមាធិដ្ឋាន** អធិដ្ឋាន គឺការរម្ងាប់នូវកិលេស ។

- **បញ្ហាព្យាករណ៍ (ការឆ្លើយប្រស្នា) ៤ យ៉ាង គឺ**

១. **ឯកំសព្យាករណីយោ បញ្ហោ** ប្រស្នាដែលគួរឆ្លើយទៅតែម្តង

២.**បដិបុច្ឆាព្យាករណីយោ បញ្ហោ** ប្រស្នាដែលគួរសួរតបទៅវិញ ហើយទើបឆ្លើយ

៣. **ឋិតជ្ជព្យាករណីយោ បញ្ហោ** ប្រស្នាដែលគួរឆ្លើយចែករំលែកឲ្យពិស្តារ

៤. **ឋបនីយោ បញ្ហោ** ប្រស្នាដែលគួរបញ្ឈប់ទុក ។

- **កម្ម ៤ យ៉ាង គឺ**

១. **កម្មំ កណ្ហំ កណ្ហវិបាកំ** កម្មខ្មៅ ឲ្យផលខ្មៅក៏មាន (បានដល់អកុសលកម្មបថ១០ ឲ្យផលខ្មៅ គឺឲ្យទៅកើតក្នុងអបាយ)។

២. **កម្មំ សុក្កំ សុក្កវិបាកំ** កម្មស ឲ្យផលសក៏មាន (គឺកុសលកម្មបទ១០ ឲ្យផលស គឺឲ្យទៅកើតក្នុងឋានសួគ៌) ។

៣. **កម្មំ កណ្ហសុក្កំ កណ្ហាសុក្កវិបាកំ** កម្មទាំងខ្មៅទាំងស ឲ្យផលទាំងខ្មៅទាំងសក៏មាន (គឺអកុសលនិងកុសលច្រឡំលាយគ្នា ឲ្យផលទាំងខ្មៅទាំងស) ។

4. *Kammaṁ akaṇhaasukkaṁ akaṇha-asukkavipākaṁ* karma (knowledge of the four paths) that is neither black nor bright[5].

- **Four Floods:**

1. *Kāmogha* The flood of sensuality

2. *Bhavogha* The flood of becoming

3. *Diṭṭhogha* The flood of (false) views

4. *Avijjogha* The flood of ignorance/delusion[6]

- **Four Ties:**

1. *Abhijjhākāyagantha* The bodily tie of covetousness

2. *Byāpādakāyagantha* The bodily-ties of ill-will

3. *Sīlabbatakāyagantha* The bodily-tie of attachment to rite and ritual

---

[5] Wikipitaka- The Completing Tipitaka (February, 2020). *Sangiti Sutta*. Retrieved from https://tipitaka.fandom.com/wiki/Main_Page & The Tripitaka Commision. (1930-68). The Khmer Tripitaka: *Sangiti Sutta,* Vol.19.
[6]Somitta, K (2011/2555). *Abhidhammaṭṭhsaṅgaha: Pariccheda part7,* pp. 5.

៤. **កម្មំ អកណ្ហអសុក្កំ អកណ្ហអសុក្កវិបាកំ កម្មក្ខយាយ សំវត្តតិ** កម្មមិនខ្មៅមិនស (បានដល់មគ្គញ្ញាណទាំង៤) ឲ្យផលទាំងមិនខ្មៅទាំងមិនស តែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីអស់កម្ម[5] ។

- **ឱឃៈ (ធម៌ជាគ្រឿងពន្លិចសត្ត) ៤ យ៉ាង គឺ**

១. **កាមោឃ** អន្លង់គឺកាម

២. **ភវោឃ** អន្លង់គឺភព

៣. **ទិដ្ឋោឃ** អន្លង់គឺទិដ្ឋិ

៤.**អវិជ្ជោឃ** អន្លង់គឺអវិជ្ជា[6] ។

- **ធម៌ជាគ្រឿងចងព័ទ្ធ ៤ យ៉ាង គឺ**

១. **អភិជ្ឌាកាយគន្ថ** អភិជ្ឌាជាគ្រឿងចងព័ទ្ធកាយ

២. **ព្យាបាទកាយគន្ថ** ព្យាបាទគឺជាគ្រឿងចងព័ទ្ធកាយ

៣. **សីលព្វតកាយគន្ថ** សេចក្ដីប្រកាន់ខុសដោយសីល និងវត្ដជាគ្រឿងចងព័ទ្ធកាយ

---

[5] Wikipitaka- The Completing Tipitaka (ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០). សង្គីតិសូត្រ. ដកស្រង់ចេញមកពី https://tipitaka.fandom.com/wiki/Main_Page និងក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក.(១៩៣០-៦៨). ព្រះត្រៃបិដកខ្មែរលេខ ១៩ ក្នុងសង្គីតិសូត្រ.

[6] គង់ សុមិត្ត (ព.ស. ២៥៥៥). អភិធម្មដ្ឋសង្គហៈ បរិច្ឆេទទី៧ ទំព័រ ៥.

4. *Idaṁsaccābhinivesakāyagantha* The bodily-tie of dogmatic fanaticism

- **Four Yokes**

1. *Kāmayoga* The yoke of sensuality

2. *Bhavayoga* The yoke of becoming

3. *Diṭṭhiyoga* The yoke of (false) view

4. *Avijjāyoga* The yoke of ignorance/delusion

- **Four Clinging**

1. *Kāmupādāna* Clinging to sensuality

2. *Diṭṭhupādāna:* Clinging to (false) views

3. *Sīlabbatupādāna* Clinging to rules and rituals

4. *Attavādupādāna* Clinging to ego-belief

- **Four Kinds of Generation:**

1. *Aṇḍa*jayoni Generation from an egg

2. *Jalābuja*yoni Generation from a womb

3. *Saṁsedajayoni* Generation from moisture

4. *Opapātiyoni* Spontaneous rebirth

៤.**ឥទំសច្ចាភិនិវេសកាយគន្ថ** សេចក្តីប្រកាន់មាំថា ៣ក្យនេះជា៣ក្យពិត ៣ក្យដទៃជា៣ក្យទទេ ជាគ្រឿងចងព័ទ្ធកាយ ។

- **យោគ (ធម៌ជាគ្រឿងប្រកបសត្វក្នុងវដ្ដៈ) ៤ យ៉ាង គឺ**

១. **កាមយោគ** ធម៌ជាគ្រឿងប្រកបសត្វក្នុងវដ្ដៈគឺកាម

២. **ភវយោគ** ធម៌ជាគ្រឿងប្រកបសត្វក្នុងវដ្ដៈគឺភព

៣. **ទិដ្ឋិយោគ** ធម៌ជាគ្រឿងប្រកបសត្វក្នុងវដ្ដៈគឺទិដ្ឋិ

៤. **អវិជ្ជាយោគ** ធម៌ជាគ្រឿងប្រកបសត្វក្នុងវដ្ដៈគឺអវិជ្ជា ។

- **ឧបាទាន ៤ (ធម្មជាតជាគ្រឿងប្រកាន់មាំ៤យ៉ាង) គឺ**

១. **កាមុបាទាន** (កាម ជាគ្រឿងប្រកាន់មាំ)

២. **ទិដ្ឋុបាទាន** (មិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាគ្រឿងប្រកាន់មាំ)

៣. **សីលព្វតុបាទាន** (ការប្រកាន់មាំដោយសីលព្វ័ត)

៤. **អត្តវាទុបាទាន** (ការប្រកាន់មាំដោយពោលថាខ្លួន) ។

- **កំណើត ៤ យ៉ាង គឺ**

១. **អណ្ឌជយោនិ** កំណើតរបស់សត្វដែលកើតក្នុងស៊ុត

២. **ជលាពុជយោនិ** កំណើតរបស់សត្វដែលកើតក្នុងទឹក

៣. **សំសេទជយោនិ** កំណើតរបស់សត្វដែលកើតក្នុងទីស្អុកគ្រោក

៤. **ឱបបាតិកយោនិ** កំណើតរបស់សត្វដែលអណ្តែតទៅកើតភ្លាម ។

- **Four Purifications of Offerings**

1. *Dakkhiṇā dāyakato visujjhati no paṭiggāhakato* There is the offering purified by the giver but not by the receiver.

2. *Dakkhiṇā paṭiggāhakato visujjhati no dāyakato* There is the offering purified by the receiver but not by the giver.

3. *Dakkhiṇā neva dāyakato visujjhati no paṭiggāhakato* There is the offering purified by neither the giver nor the receiver.

4. *Dakkhiṇā dāyakato ceva visujjhati paṭiggāhakato ca:* There is the offering purified by both the giver and the receiver.

- **Four Bases of Sympathy:**

1. *Dānaṁ* Generosity

2. *Piyavajjaṁ* Kindly word

3. *Atthacariyā* Beneficial act

4. *Samānattatā* Impartiality/ Sharing equally with others

- **Four Un-Aryan Modes of Speech:**

1. *Musāvādā* Lying speech

2. *Pisuṇā vācā* Slandering speech

3. *Parusā vācā* Harsh speech

- **សេចក្ដីបរិសុទ្ធរបស់ទក្ខិណា មាន ៤ យ៉ាង**

១. **ទក្ខិណា ទាយកតោ វិសុជ្ឌតិ នោ បដិគ្គាហកតោ** ទក្ខិណាបរិសុទ្ធអំពីទាយក (អ្នកឲ្យ) មិនបរិសុទ្ធអំពីបដិគ្គាហក (អ្នកទទួល) ។

២. **ទក្ខិណា បដិគ្គាហកតោ វិសុជ្ឌតិ នោ ទាយកតោ** ទក្ខិណាបរិសុទ្ធអំពីបដិគ្គាហក មិនបរិសុទ្ធអំពីទាយក ។

៣. **ទក្ខិណា នេវ ទាយកតោ វិសុជ្ឌតិ នោ បដិគ្គាហកតោ** ទក្ខិណាមិនបរិសុទ្ធអំពីទាយក មិនបរិសុទ្ធអំពីបដិគ្គាហក ។

៤. **ទក្ខិណា ទាយកតោ ចេវ វិសុជ្ឌតិ បដិគ្គាហកតោ ច** ទក្ខិណាបរិសុទ្ធអំពីទាយកផង អំពីបដិគ្គាហកផង ។

- **សង្គហវត្ថុមាន ៤ យ៉ាង គឺ**

១. **ទានំ** ការឲ្យ

២. **បិយវជ្ជំ** ការចរចាពាក្យជាទីស្រឡាញ់

៣. **អត្ថចរិយា** ការប្រព្រឹត្តឲ្យជាប្រយោជន៍

៤. **សមានត្តតា** ភាវៈជាបុគ្គលមានខ្លួនស្មោះស្មើ ។

- **រោហារមិនមែនជារបស់ព្រះអរិយៈ មាន ៤ យ៉ាង គឺ**

១.**មុសាវាទា** ពាក្យកុហក

២. **បិសុណា វាចា** សំដីញុះញង់

៣. **ផរុសា វាចា** សំដីទ្រគោះ

4. *Samphappalāpo* Idle chatter

- **Four Aryan Modes of Speech**

1. *Musāvādā veramaṇa* Refraining from lying speech

2. *Pisuṇāya vācāya veramaṇī* Refraining from slandering speech

3. *Pharusāya vācāya veramaṇī* Refraining from harsh speech

4. *Samphappalāpā veramaṇī* Refraining from idle chatter

- **Four More Un-Aryan Modes of Speech:**

Adiṭṭhe diṭṭhavāditā assute sutavāditā amute mutavāditā aviññāte viññātavāditā Stating that one has seen, heard, sensed, known what one has not seen, heard, sensed, known.

- **Four More Un-Aryan Modes of Speech:**

Diṭṭhe adiṭṭhavāditā sute assutavāditā mute amutavāditā viññāte aviññātavāditā Stating that one has not seen, heard, sensed, known what one has seen, heard, sensed, known.

- **Four Aryan Modes of Speech:**

Adiṭṭhe adiṭṭhavāditā assute assutavāditā amute amutavāditā aviññāte aviññātavāditā Claiming that one has not seen, heard,

៤. **សម្ផប្បលាបោ** សំដីរោយរាយឥតប្រយោជន៍ ។

- **រៀបការជារបស់ព្រះអរិយៈ មាន ៤ យ៉ាង គឺ**

១. **មុសាវាទា វេរមណី** ការវៀរចាកពាក្យកុហក

២. **បិសុណាយ វាចាយ វេរមណី** ការវៀរចាកសំដីញុះញង់

៣. **ផរុសាយ វាចាយ វេរមណី** ការវៀរចាកសំដីទ្រគោះ

៤. **សម្ផប្បលាបា វេរមណី** ការវៀរចាកសំដីរោយរាយ ឥតប្រយោជន៍។

- **រៀបការមិនមែនជារបស់ព្រះអរិយៈ មាន៤យ៉ាងដទៃទៀត**

អទិដ្ឋេ ទិដ្ឋវាទិតា អស្សុតេ សុតវាទិតា អមុតេ មុតវាទិតា អវិញ្ញាតេ វិញ្ញាតវាទិតា មិនឃើញថាឃើញ១ មិនឮ ថាឮ១ មិនប៉ះពាល់ថាប៉ះពាល់១ មិនដឹងច្បាស់ ថាដឹងច្បាស់១ ។

- **រៀបការជាមិនមែនជារបស់ព្រះអរិយៈ មាន ៤ យ៉ាងដទៃទៀត គឺ**

ទិដ្ឋេ អទិដ្ឋវាទិតា សុតេ អស្សុតវាទិតា មុតេ អមុតវាទិតា វិញ្ញាតេ អវិញ្ញាតវាទិតា ឃើញថាមិនឃើញ១ ឮ ថាមិនឮ១ បានប៉ះពាល់ ថាមិនបានប៉ះពាល់១ ដឹងច្បាស់ ថាមិនដឹងច្បាស់១។

- **រៀបការជារបស់ព្រះអរិយៈ មាន៤យ៉ាងដទៃទៀត គឺ**

អទិដ្ឋេ អទិដ្ឋវាទិតា អស្សុតេ អស្សុតវាទិតា អមុតេ អមុតវាទិតា អវិញ្ញាតេ អវិញ្ញាតវាទិតា មិនឃើញថាមិនឃើញ១ មិនឮ ថាមិនឮ១

sensed, known what one has not seen, heard, sensed, known.

- **Four Aryan Modes of Speech:**

Diṭṭhe diṭṭhavāditā sute sutavāditā mute mutavāditā viññāte viññātavāditā Claiming that one has seen, heard, sensed, known what one has seen, heard, sensed, known.

- **Four Persons:**

1. *Attantapo hoti* A certain man torments himself.

2. *Parantapo hoti* A certain man torments others.

3. *Attantapo ca hoti parantapo ca hoti* A certain man torments himself and others.

4. *Neva attantapo hoti na na parantapo na* A certain man torments neither himself or others.

- **Four More Persons:**

1. *Ekacco puggalo parahitāya paṭipanno hoti no parahitāya* A man's life benefits himself but not others.

មិនប៉ះពាល់ ថាមិនបានប៉ះពាល់១ មិនដឹងច្បាស់ ថាមិនដឹងច្បាស់១ ។

- **ភោហារជារបស់ព្រះអរិយៈ មាន៤យ៉ាងដទៃទៀត គឺ**

ទិដ្ឋេ ទិដ្ឋមាត្តិកា សុតេ សុតមាត្តិកា មុតេ មុតមាត្តិកា ឲិញ្ញាតេ ឲិញ្ញាតមាត្តិកា ឃើញថាឃើញ១ ឮ ថាឮ១ ប៉ះពាល់ ថាប៉ះពាល់១ ដឹងច្បាស់ ថាដឹងច្បាស់ ១ ។

- **បុគ្គលមាន ៤ ពួក**

១. **អត្តន្តបោ ហោតិ** បុគ្គលពួកខ្លះ ជាអ្នកធ្វើខ្លួនឱ្យក្តៅ ។

២. **បរន្តបោ ហោតិ** បុគ្គលពួកខ្លះ ជាអ្នកធ្វើបុគ្គលដទៃឱ្យក្តៅ ។

៣. **អត្តន្តបោ ច ហោតិ បរន្តបោ ច ហោតិ** បុគ្គលពួកខ្លះ ជាអ្នកធ្វើខ្លួនឱ្យក្តៅផង ធ្វើបុគ្គលដទៃឱ្យក្តៅផង ។

៤. **នេវ អត្តន្តបោ ហោតិ ន បរន្តបោ** បុគ្គលពួកខ្លះ មិនធ្វើខ្លួនឱ្យក្តៅផង មិនធ្វើបុគ្គលដទៃឱ្យក្តៅផង ។

- **បុគ្គលមាន ៤ ពួកដទៃទៀត**

១. **ឯកច្ចោ បុគ្គលោ អត្តហិតាយ បដិបន្ណោ ហោតិ នោ បរហិតាយ** បុគ្គលពួកខ្លះ ប្រតិបត្តិដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន មិនប្រតិបត្តិដើម្បីប្រយោជន៍អ្នកដទៃ ។

2. *Ekacco puggalo parahitāya paṭipanno hoti no attahitāya* A man's life benefits others but not himself.

3. *Ekacco puggalo neva attahitāya paṭipanno hoti no parahitāya* A man's life benefits neither himself nor others.

4. *Ekacco puggalo attahitāya ceva paṭipanno hoti parahitāya ca* A man's life benefits both himself and others.

- **Four More Persons:**

1. *Tamo tamaparāyano* Living in darkness and bound for darkness (one performs evil actions after he was born in a poor family.)

2. *Tamo jotiparāyano* Living in darkness and bound for the light (one performs good actions after he was born in a poor family.)

3. *Joti tamaparāyano* Living in the light and bound for darkness (one performs evil actions after he was born in a rich family.)

២. **ឯកច្ចោ បុគ្គលោ បរហិតាយ បដិបន្ណោ ហោតិ នោ អត្តហិតាយ** បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ប្រតិបត្តិដើម្បីប្រយោជន៍អ្នកដទៃ មិនប្រតិបត្តិដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ។

៣. **ឯកច្ចោ បុគ្គលោ នេវ អត្តហិតាយ បដិបន្ណោ ហោតិ នោ បរហិតាយ** បុគ្គលពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ មិនប្រតិបត្តិដើម្ប៉ី ប្រយោជន៍ខ្លួន មិនប្រតិបត្តិដើម្ប៉ីប្រយោជន៍អ្នកដទៃ ។

៤. **ឯកច្ចោ បុគ្គលោ អត្តហិតាយ ចេវ បដិបន្ណោ ហោតិ បរហិតាយ ច** បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ប្រតិបត្តិដើម្ប៉ីប្រយោជន៍ខ្លួនផង ដើម្ប៉ីប្រយោជន៍អ្នកដទៃផង។

- **បុគ្គលមាន ៤ ពួកដទៃទៀត គឺ**

១. **តមោ តមបរាយណោ** បុគ្គលងងឹត មានងងឹតប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខទៀត (បុគ្គលកើតក្នុងត្រកូលថោកទាប ហើយប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតទៀត)។

២. **តមោ ជោតិបរាយណោ** បុគ្គលងងឹត តែមានពន្លឺប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ បុគ្គលកើតក្នុងត្រកូលថោកទាប តែប្រព្រឹត្តសុចរិត) ។

៣. **ជោតិ តមបរាយណោ** បុគ្គលមានពន្លឺ តែមានងងឹត ប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ (បុគ្គលកើតក្នុងត្រកូលខ្ពង់ខ្ពស់ តែប្រព្រឹត្តទុច្ចរិត) ។

4. *Joti jotiparāyano* Living in the light and bound for the light (one performs good actions after he was born in a rich family.)[7]

V. The Sets of Five Dharma

- **The Five Precepts**

I undertake the precepts:

1. *Pāṇātipātā veramaṇī* To refrain from taking life

2. *Adinnādānā veramaṇī* To refrain from taking what is not given

3.*Kāmesumicchācāra veramaṇī* To refrain from sexual misconduct

4. *Musāvādā veramaṇī* To refrain from false speech

[7] Wikipitaka- The Completing Tipitaka (February, 2020). *Sangiti Sutta*. Retrieved from https://tipitaka.fandom.com/wiki/Main_Page & The Tripitaka Commision. (1930-68). The Khmer Tripitaka: *Sangiti Sutta*, Vol.19.

៤. **ជោតិ ជោតិបរាយណោ** បុគ្គលមានពន្លឺ មានពន្លឺប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ ទៀត (បុគ្គលកើតក្នុងត្រកូលខ្ពង់ខ្ពស់ ហើយប្រព្រឹត្តសុចរិត)[7] ។

៥. ធម៌ញ្ញកប្ចាំ

- **និច្ចសីល ឬសីល ៥**

ខ្ញុំសមាទានសិក្ខាបទដូចតទៅ:

១. **បាណាតិបាតា វេរមណី** រៀរចាកកិរិយាធ្វើសត្វមានជីវិតឲ្យធ្លាក់ចុះគន្លង គឺសម្លាប់សត្ត ។

២. **អទិន្នាទានា វេរមណី** រៀរចាកកិរិយាកាន់យកនូវវត្ថុដែលគេមិនបានឲ្យដោយកាយ ឬដោយវាចា ។

៣. **កាមេសុ មិច្ឆាចារ វេរមណី** រៀរចាកកិរិយាប្រព្រឹត្តខុសក្នុងកាមទាំងឡាយ ។

៤. **មុសាវាទា វេរមណី** រៀរចាកកិរិយាពោលនូវពាក្យកុហក ។

---

[7] Wikipitaka- The Completing Tipitaka (ខែកុម្ភ: ឆ្នាំ២០២០). សង្គ្ដីតិសូត្រ. ដកស្រង់ចេញមកពី https://tipitaka.fandom.com/wiki/Main_Page និងក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក.(១៩៣០-៦៨). ព្រះត្រៃបិដកខ្មែរលេខ ១៩ ក្នុងសង្គ្ដីតិសូត្រ.

5. *Surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇī* To refrain from intoxicating drinks and drugs[8]

- **Five Aggregates:**

1. *Rūpūpādānakkhandho* Body aggregate
2. *Vedanūpādānakkhandho* Feeling aggregate
3. *Saññūpādānakkhandho* Perception aggregate
4. *Saṅkhārūpādānakkhandho* Volition aggregate
5. *Viññāṇū pādānakkhandho* Consciousness aggregate

- **Five Post-mortem Destinies:**

1. *Niraya* Hell realm
2. *Tiracchāyoni* Animal rebirth
3. *Petavisaya* The world of hungry ghosts
4. *Manussa* Human world
5. *Deva* The deva world

- **Five Kinds of Begrudging with Respect to:**

1. *Āv*āsamacchariya Dwelling places

[8] Access To Insight (March, 2020). The Five Precepts: *Pañcasila.* Retrieved from https://www.accesstoinsight.org/ptf/dhamma/sila/pancasila.html.

៥. **សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វេរមណី** វៀរចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្ដីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរា និង មេរ័យ[8] ។

- **ឧបាទានក្ខន្ធ ៥ យ៉ាង គឺ**

១. **រូបូបាទានក្ខន្ធោ** រូបូបាទានក្ខន្ធ

២. **វេទនូបាទានក្ខន្ធោ** វេទនូបាទានក្ខន្ធ

៣. **សញ្ញូបាទានក្ខន្ធោ** សញ្ញូបាទានក្ខន្ធ

៤. **សង្ខារូបាទានក្ខន្ធោ** សង្ខារូបាទានក្ខន្ធ

៥. **វិញ្ញាណូបាទានក្ខន្ធោ** វិញ្ញាណូបាទានក្ខន្ធ ។

- **គតិ ៥ យ៉ាង គឺ**

១. **និរយ** នរក

២. **តិរច្ឆានយោនិ** កំណើតតិរច្ឆាន

៣. **បេតវិសយ** ប្រេតវិស័យ

៤. **មនុស្ស** ពួកមនុស្ស

៥. **ទេវ** ពួកទេវតា ។

- **សេចក្ដីកំណាញ់ ៥ យ៉ាង គឺ**

១. **អាវាសមច្ឆរិយ** កំណាញ់អាវាស

---

[8] Access To Insight (ខែមីនា, ឆ្នាំ២០២០) សីល៥: បញ្ចសីល. ដកស្រង់ចេញពី https://www.accesstoinsight.org/ptf/dhamma/sila/pancasila.html.

2. *Kulamacchariya* Families

3. *Labhamacchariya* Gains

4. *Vaṇṇamacchariya* Praise or beauty

5. *Dhammamacchariya* Dharma (Dhamma)

- **Five Hindrances:**

1. *Kāmacchandanīvaṇaṁ* Sensual desire

2. *Byāpādanīvaṇaṁ* Ill-will

3. *Thinamiddhaīvaṇaṁ* Sloth and torpor

4. *Uddhaccakukkuccanīvaṇaṁ* Restlessness and remorse

5. *Vicikicchānīvaṇaṁ* Doubt

- **Five Lower Fetters:**

1. *Sakkayadiṭṭhi* Identity view

2. *Vicikicchā* Skeptical doubt

3. *Sīlabbataparāmāso* Attachment to rite and ritual

4. *Kāmacchando* Sensual desire (or sensuality)

5. *Byāpādo* Ill-will.

- **Five Higher Fetters:**

1. *Rūparāgo* Material rebirth desire

២. **កុលមច្ឆរិយ** កំណាញ់ត្រកូល

៣. **លាភមច្ឆរិយ** កំណាញ់លាភ

៤. **វណ្ណមច្ឆរិយ** កំណាញ់សេចក្តីសរសើរ ឬកំណាញ់ពណ៌សម្បុរ

៥. **ធម្មមច្ឆរិយ** កំណាញ់ធម៌ ។

- **នីវរណៈ ៥ យ៉ាង គឺ**

១. **កាមច្ឆន្ទ** សេចក្តីប្រាថ្នាឬការពេញចិត្តចំពោះកាម

២. **ព្យាបាទ** សេចក្តីគុំកួន ធ្វើឱ្យអ្នកដទៃវិនាស

៣. **ថីនមិទ្ធ** សេចក្តីខ្ជិលច្រអូលធុញទ្រាន់

៤. **ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ច** សេចក្តីរាយមាយ និងសេចក្តីក្តៅក្រហល់ក្រហាយ

៥. **វិចិកិច្ឆា** សេចក្តីសង្ស័យ ។

- **សំយោជនៈ ជាចំណែកខាងក្រោម ៥ យ៉ាង គឺ**

១. **សក្កាយទិដ្ឋិ** សក្កាយទិដ្ឋិ

២. **វិចិកិច្ឆា** វិចិកិច្ឆា

៣. **សីលព្វតបរាមាសោ** សីលព្វតបរាមាសៈ

៤. **កាមច្ឆន្ទោ** កាមច្ឆន្ទៈ

៥. **ព្យាបាទោ** ព្យាបាទៈ ។

- **សំយោជនៈ ជាចំណែកខាងលើ ៥ យ៉ាង គឺ**

១. **រូបរាគោ** រូបរាគ

2. *Arūparāgo* Immaterial rebirth desire

3. *Māno* Conceit

4. *Uddhacco* Restlessness

5. *Avijjā* Delusion (ignorance)

- **Five Kinds of Loss:**

1. *Ñātibyasana* Loss of relatives

2. *Bhogabyasana* Loss of wealth

3. *Rogabyasana* Loss of health

4. *Sīlabyasana* Loss of morality (sila)

5. *Diṭṭhibyasana* Loss of right understanding (view)

No beings fall into four woeful states (hell, hungry ghost, animal and demon realms) after death because of the loss of relatives, health and wealth, but beings do fall into such states by loss of morality or right understanding.

- **Five Kinds of Gain:**

1. *Ñātisampadā* Gain of relatives

២. **អរូបរាគោ** អរូបរាគ

៣. **មានោ** មានៈ

៤. **ឧទ្ធច្ចោ** ឧទ្ធច្ចៈ

៥. **អវិជ្ជា** អវិជ្ជា ។

- **ព្យសន (សេចក្តីវិនាស) ៥ យ៉ាង គឺ**

១. **ញាតិព្យសន** សេចក្តីវិនាសញាតិ

២. **ភោគព្យសន** សេចក្តីវិនាសភោគសម្បត្តិ

៣. **រោគព្យសន** សេចក្តីវិនាសព្រោះរោគ

៤. **សីលព្យសន** សេចក្តីវិនាសសីល

៥. **ទិដ្ឋិព្យសន** សេចក្តីវិនាសទិដ្ឋិ ។

ពួកសត្វលុះបែកធ្លាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងនរក ប្រេត តិរច្ឆាន និងអសុរកាយ ព្រោះហេតុតែសេចក្តីវិនាសញាតិក្តី ព្រោះហេតុតែសេចក្តីវិនាសភោគៈក្តី ព្រោះហេតុតែសេចក្តីវិនាសដោយរោគក្តីនោះទេ ។ ពួកសត្វលុះបែកធ្លាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពី សេចក្តីស្លាប់ទៅ។ កើតក្នុងនរក ប្រេត តិរច្ឆាន និងអសុរកាយ ព្រោះហេតុតែសេចក្តីវិនាសសីល ឬព្រោះតែសេចក្តីវិនាសទិដ្ឋិ (ការយល់ឃើញត្រូវ)។

- **សម្ប្ទា (សេចក្តីបរិបូណ៌) ៥ យ៉ាង គឺ**

១. **ញាតិសម្ប្ទា** បរិបូណ៌ដោយញាតិ

2. *Bhogasampadā* Gain of wealth

3. *Ā*rogyasampadā Gain of health

4. *Sīla*sampadā Gain of morality (sila)

5. *Diṭṭhisampad*ā Gain of right understanding (view)

No beings arise in a happy, heavenly state after death because of the gain of relatives, wealth and health, but beings are reborn in such a state due to gains in morality or right understanding.

- **There Are These Five Dangers for an Immoral One due to His Deficiency in Virtuous Behavior:**

1. *Pamādādhikaraṇaṁ mahatiṁ bhogajānim nigacchati* loss of much wealth due to his carelessness,

2. *Pāpako kittisaddo abbhuggacchati* a bad reputation circulating about an immoral one,

3. *Yadeva parisaṁ upasaṅkamati…avisārado upasaṅkamati maṅkubhūto* a timid and troubled demeanor in groups of kings (khattiyas), Brahmins, householders, or ascetics,

២. **ភោគសម្បទា** បរិបូណ៌ដោយភោគៈ

៣. **អារោគ្យសម្បទា** បរិបូណ៌ដោយភាពមិនមានរោគ

៤. **សីលសម្បទា** បរិបូណ៌ដោយសីល

៥. **ទិដ្ឋិសម្បទា** បរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ។

ពួកសត្វលុះបែកធ្លាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងសុគតិសួគ៌ទេវលោក ព្រោះហេតុតែបរិបូណ៌ដោយញាតិក្តី ព្រោះហេតុតែបរិបូណ៌ដោយភោគៈក្តី ព្រោះហេតុតែបរិបូណ៌ដោយភាពមិនមានរោគក្តីនោះទេ។ ពួកសត្វលុះបែកធ្លាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ តែងបានទៅកើតក្នុងសុគតិសួគ៌ទេវលោក ព្រោះហេតុតែបរិបូណ៌ដោយសីល ឬព្រោះហេតុតែបរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ។

- **ទោសនៃសីលវិបត្តិរបស់បុគ្គលទ្រុស្តសីល ៥ យ៉ាង**

១. **បមាទាធិការណំ មហតឺ ភោគជានឺ និគច្ឆតិ** តែងដល់នូវសេចក្តីវិនាស នៃសម្បត្តិយ៉ាងធំ មានសេចក្តីប្រមាទជាហេតុ ។

២. **បាបកោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គច្ឆតិ** កិត្តិសព្ទអាក្រក់ របស់បុគ្គលទ្រុស្តសីល វិបត្តិចាកសីល រមែងផ្សាយទៅសព្វទិស ។

៣. **យទេវ បរិសំ ឧបសង្ក្រមតិ...អវិសារទោ ឧបសង្ក្រមតិ មង្ក្ភូតោ** ចូលទៅរកបរិស័ទណា។ ទោះខត្តិយបរិស័ទក្តី ព្រាហ្មណបរិស័ទក្តី គហបតិបរិស័ទក្តី សមណបរិស័ទក្តី រមែងមិនភ្លៀវភ្លា មានមុខឱនចុះ។

4. *Sammūḷho kālaṁ karoti* death in bewilderment (confusion), and

5. *Kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjati* with the breaking up of the body after death, rebirth in a plane of misery, in a woeful state, in the lower world, in hell.

- **Five Blessings Accrue to the Moral Person through His Practice of Virtue:**

1. *Appamādādhikaraṇaṁ mahantaṁ bhogakkhandhaṁ nigac-chati* great increase of wealth because of his diligence,

2. *Kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchati* a good reputation,

3. *Yadeva parisaṁ upasaṅkamati…avisārado upasaṅkamati amaṅkubhūto* a confident deportment, without timidity in groups of Khattiyas (kings), Brahmins, householders, or ascetics,

4. *Asammūḷho kālaṁ karoti* a serene death, and

៤.**សម្មូឡ្ហោ កាលំ ករោតិ** តែងវង្វេងពេលធ្វើមរណកាល ។

៥. **កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ** លុះបែកធ្លាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្ដីស្លាប់ទៅ តែងទៅកើតក្នុងតិរច្ឆាន ប្រេត អសុរកាយ នរក ។

- **អានិសង្សនៃសីលសម្បទា ៥ យ៉ាង រមែងមានដល់បុគ្គលអ្នកមានសីល**

១. **អប្បមាទាធិករណំ មហន្តំ ភោគក្ខន្ធំ អធិគច្ឆតិ** រមែងបាននូវគំនរទ្រព្យច្រើន មានសេចក្ដីមិនប្រមាទជាហេតុ ។

២. **កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គច្ឆតិ** កិត្តិសព្ទដ៏ពីរោះរបស់បុគ្គលអ្នកមានសីល បរិបូណ៌ដោយសីល តែងផ្សាយទៅសព្វទិស ។

៣. **យញ្ញទេវ បរិសំ ឧបសង្កមតិ... វិសារទោ ឧបសង្កមតិ អមង្កុ-ភូតោ** ចូលទៅរកបរិស័ទណាៗ ទោះបីជាខត្តិយបរិស័ទក្ដី ព្រាហ្មណ-បរិស័ទក្ដី គហបតិបរិស័ទក្ដី សមណបរិស័ទក្ដី រមែងក្លៀវក្លា មិនមានមុខឱនចុះ ។

៤. **អសម្មូឡ្ហោ កាលំ ករោតិ** រមែងមិនវង្វេង ពេលធ្វើមរណកាល ។

5. *Kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjati* with the breaking up of the body after death, rebirth in a happy abode, in a heavenly realm[9].

- **Five Speeches Are Well Spoken:**

1. *Kālena* It is spoken at the proper time (not the wrong time).

2. *Bhūtena* What is said is true (not false).

3. *Saṇhena* It is spoken gently (not roughly).

4. *Atthasañhitena* What is said is useful (not useless).

5. *Mettacittena* It is spoken with a mind of loving-kindness[10].

- **Five Faculties**

1. *Sukhindriyaṁ* Faculty of pleasant bodily feeling

---

[9] Wikipitaka- The Completing Tipitaka (February, 2020). *Sangiti Sutta*. Retrieved from https://tipitaka.fandom.com/wiki/Main_Page & The Tripitaka Commision. (1930-68). The Khmer Tripitaka: *Sangiti Sutta*, Vol.19.
[10] The Tripitaka Commision. (1930-68). The Khmer Tripitaka: *Kakacūpama Sutta*, Vol.21, pp.15.

៥. កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឺ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ

លុះបែកធ្លាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្ដីស្លាប់ទៅ តែងបានទៅកើត ក្នុងសុគតិ សួគ៌ ទេវលោក[9] ។

- **សម្ដីល្អ ៥ ប្រការ**

១. **កាលេន** និយាយក្នុងកាលគួរ (មិននិយាយក្នុងកាលមិនគួរ)

២. **ភូតេន** និយាយដោយពាក្យពិត (មិននិយាយដោយពាក្យមិនពិត)

៣. **សណ្ហេន** និយាយដោយពាក្យផ្អែមល្ហែម (មិននិយាយដោយពាក្យ ទ្រគោះ)

៤. **អត្ថសញ្ហិតេន** និយាយដោយពាក្យប្រកបដោយប្រយោជន៍ (មិន និយាយដោយពាក្យមិនប្រកបដោយប្រយោជន៍)

៥. **មេត្តចិត្តា** អាត្មាអញនិយាយដោយចិត្តប្រកបដោយមេត្តា (មិន និយាយដោយចិត្តប្រកបដោយទោស:)[10] ។

- **ឥន្ទ្រិយមាន ៥ គឺ**

១. **សុខិន្ទ្រិយំ** សុខិន្ទ្រិយ

---

[9] Wikipitaka- The Completing Tipitaka (ខែកុម្ភ: ឆ្នាំ២០២០). សង្គ្ដីតិសូត្រ. ដកស្រង់ចេញមកពី https://tipitaka.fandom.com/wiki/Main_Page និងក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក.(១៩៣០-៦៨). ព្រះត្រៃបិដកខ្មែរលេខ ១៩ ក្នុងសង្គ្ដីតិសូត្រ.

[10] ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក.(១៩៣០-៦៨). ព្រះត្រៃបិដកខ្មែរលេខ ២១ ក្នុងកកចូបមសូត្រ ទំព័រ ១៥.

2. *Dukkhindriyaṁ* Faculty of pain feeling
3. *Somanassindriyaṁ* Faculty of gladness feeling
4. *Domanassindriyaṁ* Faculty of sadness feeling
5. *Upekkhindriyaṁ* Faculty of indifferent feeling

- **Five More Faculties:**

1. *Saddhindriyaṁ* Faculty of faith/conviction

2. *Vīriyindriyaṁ* Faculty of effort

3. *Satindriyaṁ* Faculty of mindfulness

4. *Samādhindriyaṁ* Faculty of concentration

5. *Paññindriyaṁ* Faculty of wisdom

- **Five Perceptions Making for Maturity of Liberation:**

1. *Aniccasaññā* The perception of impermanence

2. *Anicce dukkhasaññā* The perception of suffering in impermanence

3. *Dukkhe Anattasaññā* The perception of non-self in suffering

4. *Pahānasaññā* The perception of abandoning (delivering)

២. **ទុក្ខិន្ទ្រិយំ** ទុក្ខិន្ទ្រិយ

៣. **សោមនស្សិន្ទ្រិយំ** សោមនស្សិន្ទ្រិយ

៤. **ទោមនស្សិន្ទ្រិយំ** ទោមនស្សិន្ទ្រិយ

៥. **ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ** ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ ។

- **ឥន្ទ្រិយមាន ៥ ដទៃទៀត គឺ**

១. **សទ្ធិន្ទ្រិយំ** សទ្ធិន្ទ្រិយ

២. **វីរិយិន្ទ្រិយំ** វីរិយិន្ទ្រិយ

៣. **សតិន្ទ្រិយំ** សតិន្ទ្រិយ

៤. **សមាធិន្ទ្រិយំ** សមាធិន្ទ្រិយ

៥. **បញ្ញិន្ទ្រិយំ** បញ្ញិន្ទ្រិយ ។

- **សញ្ញា (សេចក្តីសំគាល់) ញ៉ាំងវិមុត្តិ ឲ្យចាស់ក្លា មាន ៥ យ៉ាង គឺ**

១. **អនិច្ចសញ្ញា** សេចក្តីសំគាល់ថាមិនទៀង

២. **អនិច្ចេ ទុក្ខសញ្ញា** សេចក្តីសំគាល់ថាទុក្ខ ក្នុងរបស់មិនទៀង

៣. **ទុក្ខេ អនត្តសញ្ញា** សេចក្តីសំគាល់ថា មិនមែនរបស់ខ្លួន ក្នុងរបស់ប្រកបដោយទុក្ខ

៤. **បហានសញ្ញា** សេចក្តីសំគាល់ ក្នុងធម៌ជាគ្រឿងលះបង់

5. *Virāgasaññā* The perception of dispassion[11]

- **A Mother and Father Should Be Respected by a Child in Five Ways:**

1. *Mātāpitaro paccupaṭṭhātabbā bhato nesaṁ bharissāmi* I will sustain them who sustained me.

2. *Kiccaṁ nesaṁ bharissāmi* I will do their work for them.

3. *Kulavaṁsaṁ ṭapessāmi* I will maintain the family tradition.

4. *Dāyajjaṁ paṭipajjāmi* I will make myself worthy of my inheritance.

5. *Petānaṁ kālakatānaṁ dakkhiṇaṁ anuppadassāmi* I will make constant offerings for them as they have died.

- **The Mother and Father so Respected Reciprocate with Compassion in Five Ways:**

1. *Pāpā nivāventi* By restraining children from bad action

[11] Wikipitaka- The Completing Tipitaka (February, 2020). *Sangiti Sutta.* Retrieved from https://tipitaka.fandom.com/wiki/Main_Page & The Tripitaka Commision. (1930-68). The Khmer Tripitaka: *Sangiti Sutta*, Vol.19.

៥. **ឱវាទសញ្ញា** សេចក្ដីសំគាល់ក្នុងធម៌ ជាគ្រឿងនឿយណាយ[11] ។

- **កូនត្រូវទំនុកបម្រុងមាតាបិតា ដោយស្ថានទាំងឡាយ ៥ យ៉ាង គឺ**

១. **ហតាបិតរោ បច្ចុបដ្ឋាតព្ពា ភតោ ឧសំ ភរិស្សាមិ** កូនត្រូវតាំងចិត្តថា អាត្មាអញ មាតាបិតាបានចិញ្ចឹមរក្សាមកហើយ នឹងចិញ្ចឹមមាតាបិតាវិញ

២. **កិច្ចំ ឧសំ ភរិស្សាមិ** នឹងជួយធ្វើការងាររបស់មាតាបិតា

៣. **កុលវំសំ ឋបេស្សាមិ** តម្កល់វង្សត្រកូល (រក្សាវង្សត្រកូល)

៤. **ទាយជ្ជំ បដិបជ្ជាមិ** ប្រតិបត្តិឱ្យជាអ្នកសមគួរទទួលទ្រព្យមត៌ក

៥. **បេតានំ កាលកតានំ ទក្ខិណំ អនុប្បទេស្សាមិ** ឧទ្ទិសទក្ខិណាទានដល់មាតាបិតាដែលធ្វើកាលកិរិយាទៅកាន់បរលោកហើយ ។

- **មាតាបិតា រមែងអនុគ្រោះកូន ដោយស្ថានទាំងឡាយ ៥ យ៉ាង គឺ**

១. **បាបា និវារេន្តិ** ហាមឃាត់កូនចាកអំពើអាក្រក់

---

[11] Wikipitaka- The Completing Tipitaka (ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០). សង្គីតិសូត្រ. ដកស្រង់ចេញមកពី https://tipitaka.fandom.com/wiki/Main_Page និងក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក.(១៩៣០-៦៨). ព្រះត្រៃបិដកខ្មែរលេខ ១៩ ក្នុងសង្គីតិសូត្រ.

2. *Kalyāṇe nivesenti* By guiding them towards good deed

3. *Sippaṁ sikkhāpenti* By teaching them some skills

4. *Paṭirūpena dārena saññojenti* By finding them a spouse

5. *Samaye dāyajjaṁ niyyājenti* By handing over their inheritance to them at the proper time

- **Teachers Should Be Respected by a Student in Five Ways:**

1. *Uṭṭhānena* By rising to greet them

2. *Upaṭṭhānena* By normally waiting on them

3. *Sussusāya* By eagerly desiring to study

4. *Pāricariyāya* By duly serving them (giving water to wash teacher's face and providing him brush teeth, etc.)

5. *Sakkaccaṁ sippaṁ paṭiggahañena* By mastering the skill they teach

- **Teachers so Respected Reciprocate with Compassion in Five Ways:**

1. *Suvinīti gāhāpenti* By training in self-control (self-discipline)

2. *Suggahitaṁ gāhāpenti* By making sure the teachings are well-grasped

3. *Sabbasippesu taṁsamakkhāyino bhavanti* By teaching them in every branch of knowledge

4. *Mittāmaccesu paṭivedenti* By introducing them to their friends and companions

២. **កល្យាណេ និវេសេន្តិ** ឱ្យកូនតម្កល់នៅក្នុងអំពើល្អ

៣. **សិប្បំ សិក្ខាបេន្តិ** ឱ្យកូនរៀនសូត្រសិល្បសាស្ត្រ

៤. **បដិរូបេន ទារេន សញ្ញោជេន្តិ** ដណ្តឹងភរិយាស្វាមីសមគួរឱ្យ

៥. **សមយេ ទាយជ្ជំ និយ្យាតេន្តិ** ចែកទ្រព្យឱ្យកូនក្នុងសម័យគួរ ។

- **សិស្សត្រូវប្រតិបត្តិអាចារ្យ ដោយស្ថាន ៥ យ៉ាង គឺ**

១. **ឧដ្ឋានេន** ដោយការក្រោកឡើងទទួល

២. **ឧបដ្ឋានេន** ដោយការគាល់បម្រើ (ក្នុងកាលរៀនសិល្ប:)

៣. **សុស្សុសាយ** ដោយការជឿស្តាប់ឱវាទ

៤.**ចារិចរិយាយ** ដោយការបម្រើតូចៗ (មានឱ្យទឹកលុបមុខនិងឈើស្ពន់ជាដើម)

៥. **សក្ករ្ចំ សិប្បំ បដិគ្គហណេន** ដោយការរៀនសិល្បសាស្ត្រដោយគោរព ។

- **អាចារ្យរមែងអនុគ្រោះដោយស្ថាន ៥ យ៉ាង គឺ**

១. **សុវិនីតិ វិនេន្តិ** ដឹកនាំល្អ

២. **សុគ្គហិតំ គាហាបេន្តិ** ឱ្យរៀនល្អ

៣. **សព្ទសិប្បេសុ តំ សមក្ខាយិនោ ភវន្តិ** ប្រៀនប្រដៅសិស្សឱ្យចេះត្រឹមត្រូវក្នុងសិល្បសាស្ត្រសព្ទគ្រប់

៤. **មិត្តាមច្ចេសុ បដិវេទេន្តិ** តែងលើកតម្កើងក្នុងទីប្រជុំមិត្តអាមាត្យ

5. *Disāsu parittāṇaṁ karonti* By giving them safeguards in all directions

- **A Wife Should Be Respected by a Husband in Five Ways:**

1. *Sammānanāya* By honoring her

2. *Avimānanāya* By not looking down on her

3. *Anaticariyāya* By being faithful to her

4. *Issariyavossaggena* By giving authority to her

5. *Alaṇkārānuppadānena* By giving gifts to her

- **The Wife so Respected Reciprocates with Compassion in Five Ways:**

1. *Susaṁvihitakammantā hoti* By organizing her work well
2. *Susaṇgahitaparijanā* By being kindly to the in-laws and household workers
3. *Anaticārinī* By being faithful to her husband
4. *Sambhataṁ anurakkhati* By keeping the household goods
5. *Dakkhā hoti analasā sabbakiccesu* By being skillful and diligent in all she has to do

៥. **ទិសាសុ បរិត្តាណំ ករោន្តិ** ធ្វើសេចក្តីការពារក្នុងទិសទាំងឡាយ ។

- **ស្វាមីត្រូវទំនុកបម្រុងដោយស្ថានទាំងឡាយ ៥ យ៉ាង គឺ**

១. **សម្ភានានាយ** ដោយការរាប់អានជាភរិយាពេញទី

២. **អវិមានានាយ** ដោយមិនមើលងាយ

៣. **អនតិចរិយាយ** ដោយមិនប្រព្រឹត្តក្បត់ចិត្ត

៤. **ឥស្សរិយទោស្សគ្គេន** ដោយប្រគល់ឱ្យជាធំ (ក្នុងការងារផ្ទះ)

៥. **អលង្ការានុប្បទានេន** ដោយការឱ្យគ្រឿងតែងខ្លួន ។

- **ភរិយារមែងអនុគ្រោះស្វាមីដោយស្ថានទាំងឡាយ ៥ យ៉ាង គឺ**

១. **សុសំវិហិតកម្មន្តា ហោតិ** ចាត់ចែងការងារដោយល្អ

២. **សុសង្គហិតបរិជនា** សង្គ្រោះជនជាញាតិទាំងពីរខាងដោយល្អ

៣. **អនតិចារិនី** មិនប្រព្រឹត្តក្បត់ចិត្ត

៤. **សម្ភតំ អនុរក្ខតি** ថែទាំទ្រព្យដែលស្វាមីរកបានមក

៥. **ទក្ខា ហោតি អនលសা សព្វកិច្ចេសុ** ជាអ្នកឈ្លាស និងមិនខ្ជិលច្រអូសក្នុងកិច្ចការសព្វគ្រប់ ។

- **Friends and Colleagues Should Be Respected in Five Ways:**

1. *Dānena* By giving

2. *Piyavajjena* By kindly speech

3. *Atthacariyāya* By doing for their benefits

4. *Samānatthatāya* By sharing equally with others

5. *Avisaṁvādanatāya* By sincerity

- **Friends and Colleagues so Respected Reciprocate with Compassion in Five Ways:**

1. *Pamattaṁ rakkhanti* By protecting him when he is inattentive

2. *Pamattassa sāpateyyaṁ* By looking after his possessions when he is careless

3. *Bhitassa saraṇaṁ honti* By being a refuge when he fears

4. *Āpadāsu na vijahanti* By not abandoning when he is in trouble

5. *Aparapajaṁpisa paṭipūjenti* By showing concern for all his descendants

- **Workers and Servants Should Be Respected by an Employer in Five Ways:**

1. *Yathābalaṁ kammantaṁ saṁvidhānena* By organizing their work in accordance with ability

- **មិត្តអាមាត្យ កុលបុត្តត្រូវប្រតិបត្តិដោយស្ថានទាំងឡាយ ៥ យ៉ាង គឺ**

១. **ទានេន** ដោយការឱ្យរបស់

២. **បិយវជ្ជេន** ដោយការនិយាយតែពាក្យគាប់ចិត្ត

៣. **អត្ថចរិយាយ** ដោយការប្រព្រឹត្ត ឱ្យជាប្រយោជន៍

៤. **សមានត្តតាយ** ដោយការប្រព្រឹត្តខ្លួនស្មើ

៥. **អវិសំវាទនតាយ** ដោយការមិនពោលពាក្យកុហក ។

- **មិត្តអាមាត្យរមែងអនុគ្រោះកុលបុត្តដោយស្ថាន ៥ យ៉ាង**

១. **បមត្តំ រក្ខន្តি** រក្សាមិត្តដែលធ្វេសប្រហែស

២. **បមត្តស្ស សាបតেយ្យং រក្ខন্তি** ជួយថែទាំទ្រព្យសម្បត្តិរបស់មិត្តដែលធ្វេសប្រហែស

៣. **ភীតস্স সরণং হোন্তি** ជាទីពឹងរបស់មិត្តដែលមានភ័យ

៤. **អាបদাসু ন বিজহন্তি** មិនបោះបង់គ្នាក្នុងគ្រាវិបត្តិ

៥. **អបរបদংচিস্স বডিযুজেন্তি** រាប់អានរហូតដល់ផៅពង្សរបស់មិត្ត ។

- **ចៅហ្វាយនាយត្រូវទំនុកបម្រុងទាសៈនិងកម្មករ ដោយស្ថាន ៥ យ៉ាង គឺ**

១. **យថাবলং কম্মন্তং সংবিধানেন** ដោយការចាត់ចែងការងារសមគួរតាមកម្លាំង

2. *Bhattavettanānuppadānena* By giving them food and wages

3. *Gilānupaṭṭhānena* By looking after them as they get sick

4. *Acchariyānaṁ rasānaṁ saṁvibhāgena* By sharing special delicacies with them

5. *Samaye vossaggena* By letting them time off work at the suitable time

- **Workers and Servants so Respected Reciprocate with Compassion in Five Ways:**

1. *Pubbaṭṭhāyino* By getting up to work before him

2. *Pacchānipātino* By going to bed (finishing their work) after him

3. *Dinnādāyino* By taking only what they are given

4. *Sukatakammakarā* By doing their work carefully

5. *Kittivaṇṇaharā* By promoting his good repute

- **Ascetics and Brahmans Should Be Respected in Five Ways:**

1. *Mettena kāyakammena* By friendly actions

2. *Mettena vacīkammena* By friendly words

3. *Mettena manokammena* By friendly thoughts

4. *Anāvaṭdvāratāya* By possessing an open house for them

២. **ភត្តវេត្តនានុប្បទានេន** ដោយការឱ្យនូវភត្តាហារនិងថ្លៃឈ្នួល

៣. **គិលានុបដ្ឋានេន** ដោយការព្យាបាលក្នុងវេលាឈឺថ្កាត់

៤. **អច្ចរិយានំ រសានំ សំវិភាគេន** ដោយការចែករំលែកនូវរបស់មានរសត្រកាលចម្លែក

៥.**សមយេ ធោស្សវ្ភេន** ដោយការឱ្យឈប់សម្រាកក្នុងកាលដ៏សមគួរ។

- **ទាសៈនិងកម្មករមែងអនុគ្រោះចៅហ្វាយនាយដោយស្ថាន ៥ យ៉ាង គឺ**

១. **បុព្វុដ្ឋាយិនោ** ក្រោកឡើងធ្វើការងារមុនចៅហ្វាយនាយ

២. **បច្ឆានិបាតិនោ** ឈប់ធ្វើការងារក្រោយចៅហ្វាយនាយ

៣. **ទិន្នាទាយិនោ** កាន់យកតែរបស់ដែលចៅហ្វាយនាយឱ្យ

៤.**សុកតកម្មការ** ធ្វើការងាររបស់ចៅហ្វាយនាយ ដោយយកចិត្តទុកដាក់

៥.**កិត្តិវណ្ណហារ** នាំកិត្តិគុណរបស់ចៅហ្វាយនាយទៅថ្លែងក្នុងទីនោះៗ។

- **កុលបុត្តត្រូវផ្គត់ផ្គង់សមណព្រាហ្មណ៍ ដោយស្ថាន ៥ យ៉ាង គឺ**

១. **មេត្តេន កាយកម្មេន** ដោយកាយកម្មប្រកបដោយមេត្តា

២. **មេត្តេន វចីកម្មេន** ដោយវចីកម្មប្រកបដោយមេត្តា

៣. **មេត្តេន មនោកម្មេន** ដោយមនោកម្មប្រកបដោយមេត្តា

៤. **អនាវដទ្វារតាយ** ជាអ្នកមិនបិទទ្វារផ្ទះ

5. *Āmisānuppadānena* By giving them material needs

VI. The Sets of Six Dharma

- **Ascetics and Brahmans so Respected Reciprocate with Compassion in Six Ways:**

1. *Pāpā nivāventi* By restraining him from evil actions

2. *Kalyāṇe nivesenti* By guiding him to good deeds

3. *Kalyāṇena manasā anukampanti* By thinking compasssionately

4. *Assutaṁ sāventi* By instructing him what he has not heard (know)

5. *Sutaṁ pariyodenti* By clarifying what he already heard (know)

6. *Saggassa maggaṁ ācikkhanti* By pointing out him the path to heavenly world

- **These Are the Six Dangers Attached to Frequenting Pairs (Partying):**

You constantly seek,

1. *Kva naccaṁ* "Where is there dancing?
2. *Kva gītaṁ* Where is there singing?
3. *Kva vāditaṁ* Where is there music?
4. *Kva akkhātaṁ* Where are these stories?
5. *Kva pāṇissaraṁ* Where is the applause?
6. *Kva kumbhathūnaṁ* Where is the drumming?"

៥. **អាមិសានុប្បទានេន** ដោយកិរិយាឱ្យអាមិសទាន ។

៦. ធម៌ពួកប្រាំមួយ

- **សមណព្រាហ្មណ៍ អនុគ្រោះកុលបុត្តដោយស្ថាន ៦ យ៉ាង**

១. **បាបា និវារេន្តិ** ហាមឃាត់កុលបុត្តចាកអំពើអាក្រក់

២. **កល្យាណេ និវេសេន្តិ** ឱ្យតាំងនៅតែក្នុងអំពើល្អ

៣. **កល្យាណេន មនសា អនុកម្បន្តិ** អនុគ្រោះដោយចិត្តដ៏ល្អ

៤. **អស្សុតំ សាវេន្តិ** ឱ្យបានស្តាប់ពាក្យដែលមិនធ្លាប់ស្តាប់

៥. **សុតំ បរិយោទេន្តិ** បំភ្លឺសេចក្តីដែលធ្លាប់ស្តាប់ហើយ

៦. **សគ្គស្ស មគ្គំ អាចិក្ខន្តិ** ប្រាប់ផ្លូវសួគ៌ ។

- **ទោសក្នុងការដើរមើលល្បែងមហោស្រពនេះ មាន៦យ៉ាង**

១. **ក្ង នច្ចំ** របាំក្នុងទីណា ក៏ទៅក្នុងទីនោះ

២. **ក្ង គីតំ** ចម្រៀងក្នុងទីណា ក៏ទៅក្នុងទីនោះ

៣. **ក្ង វាទិតំ** ការប្រគំក្នុងទីណា ក៏ទៅក្នុងទីនោះ

៤. **ក្ង អក្ខាតំ** គេប្រជុំនិយាយរឿងព្រេងឥតប្រយោជន៍ក្នុងទីណា ក៏ទៅ
ក្នុងទីនោះ

៥. **ក្ង បាណិស្សរំ** ល្បែងវាយគងក្នុងទីណា ក៏ទៅក្នុងទីនោះ

៦. **ក្ង កុម្ភថូនំ** ល្បែងវាយរនាតក្នុងទីណា ក៏ទៅក្នុងទីនោះ ។

- **These Are the Six Dangers Attached to Compulsive Gambling:**

1. *Jayazṁ veraṁ pasavati jino* Winner makes enemies.

2. *Vittamanusocati* The loser bewails his lost property.

3. *Sandiṭṭhikā dhanañjāni* One wastes his present property (wealth).

4. *Sabhāgatassa vacanaṁ na rūhati* One's word is not believed in a public forum (assembly).

5. *Mittāmaccānaṁ paribhūto hoti* One is despised by his friends and colleagues.

6. *Āvāhavivāhakānaṁ appatthito hoti akkhadhutto purisapuggalo nālaṁ dārabharaṇāyāti* One is not in demand for marriage, since a gambler cannot maintain a wife.

- **These Are the Six Dangers Attached to Bad Companionship:**

1. *Ye dhuttā te sahāyā honti* any gambler,

2. *Ye soṇḍhā te sahāyā honti* womanizer,

3. *Ye pipāsā te sahāyā honti* drunkard,

- **ទោសក្នុងការប្រកបរឿយៗ នូវការលេងល្បែងភ្នាល់ដែលជាហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្ដីប្រមាទ នេះ មាន ៦ យ៉ាង**

១. **ជយំ ភេរំ បសវតិ ជិនោ** បុគ្គលនោះបើឈ្នះគេ តែងបាននូវពៀរ

២. **ជិត្តមនុសោចតិ** បើចាញ់គេ តែងសោកស្តាយទ្រព្យសម្បត្តិ

៣. **សន្ធិដ្ឋិកា ធនញ្ចានិ** វិនាសទ្រព្យសម្បត្តិដែលឃើញជាក់ស្តែងទាន់ភ្នែក

៤. **សតាគតស្ស ភចនំ ន រូហតិ** កាលបើទៅសាលាវិនិច្ឆ័យ គេមិនជឿស្តាប់ពាក្យ

៥. **មិត្តាមច្ចានំ បរិភូតោ ហោតិ** ពួកមិត្តអាមាត្យ តែងបោះបង់ចោល

៦. **អាទាហជ្ជិទាហកានំ អប្បត្ថិតោ ហោតិ អក្ខធុត្តោ បុរិស-**
-បុគ្គលោ ឆាលំ ទារតរណាយាតិ ជាបុគ្គលដែលគេមិនត្រូវការដណ្ដឹង ឬឱ្យកូនស្រី ព្រោះគេគិតថា បុរសបុគ្គលអ្នកលេងល្បែងភ្នាល់មិនអាចចិញ្ចឹមប្រពន្ធបានទេ ។

- **ទោសក្នុងការសេពគប់បាបមិត្ត(មិត្តអាក្រក់) មាន ៦ យ៉ាង គឺ**

១.**យេ ធុត្តា តេ សហាយា ហោន្តិ** ពួកជនដែលជាអ្នកលេងល្បែងភ្នាល់។

២. **យេ សោណ្ឌា តេ សហាយា ហោន្តិ** ជនដែលជាអ្នកលេងស្រី ។

៣. **យេ បិបាសា តេ សហាយា ហោន្តិ** ជនដែលជាអ្នកលេងផឹកសុរា។

4. *Ye vañcanikā te sahāyā honti* cheat,

5. *Ye nekatikā te sahāyā honti* trickster, and

6. *Ye sāhasikā tyāssa mittā honti te sahāyā* they becomes his friends and colleagues.

- **These Are the Six Dangers Attached to Laziness:**

1. *Atisītanti kammaṁ na karoti* Thinking: "It is cold," one does not work.

2. *Atiuṇhanti kammaṁ na karoti* Thinking: "It is too hot," one does not work.

3. *Atisāyanti kammaṁ na karoti* Thinking: "It is too late," one does not work.

4. *Atipātoti kammaṁ na karoti* Thinking: "It is too early," one does not work.

5. *Aticchātosmīti kammaṁ na karoti* Saying: "I am too hungry," one does not work.

6. *Atipipāsitosmīti kammaṁ* na karoti Saying: "I am too thirsty," one does not work.

៤. **យេ ឆេកតិកា តេ សហាយា ហោន្តិ** ជនដែលជាអ្នកបោកប្រាស់ បញ្ឆោតអ្នកដទៃ ដោយរបស់ក្លែង ។

៥. **យេ ឥញ្ជនិកា តេ សហាយា ហោន្តិ** ជនដែលជាអ្នកបំបាត់ប្រវ៉ាញ អ្នកដទៃ ក្នុងទីចំពោះមុខ ។

៦. **យេ សាហសិកា ឥ្យាសេ្ស មិត្តា ហោន្តិ តេ សហាយា** ជនដែលជាអ្នកឆក់ដណ្តើមទ្រព្យអ្នកដទៃ ជនទាំងនោះជាមិត្តសម្លាញ់របស់ជននោះ។

- **ទោសក្នុងការប្រកបរឿយៗនូវសេចក្តីខ្ជិលមាន ៦ យ៉ាង**

១. **អតិសីតន្តិ កម្មំ ន ករោតិ** មិនធ្វើការងារដោយអាងថា ត្រជាក់ណាស់

២. **អតិឧណ្ហន្តិ កម្មំ ន ករោតិ** មិនធ្វើការងារដោយអាងថា ក្តៅណាស់

៣. **អតិសាយន្តិ កម្មំ ន ករោតិ** មិនធ្វើការងារដោយអាងថា ល្ងាចណាស់

៤. **អតិបាតោតិ កម្មំ ន ករោតិ** មិនធ្វើការងារដោយអាងថា ព្រឹកណាស់

៥. **អតិឆ្ឡាតោស្មីតិ កម្មំ ន ករោតិ** មិនធ្វើការងារដោយអាងថា ឃ្លានណាស់

៦. **អតិបិបាសិតោស្មីតិ កម្មំ ន ករោតិ** មិនធ្វើការងារដោយអាងថា ស្រេកណាស់ ។

With a plenty of excuses for not working, new possession does not accrue and existing possession goes to waste[12].

- **Six Temperaments**

1. Greedy temperament
2. Hateful temperament
3. Ignorant temperament
4. Discursive temperament
5. Devout temperament
6. Intelligent temperament[13]

- **Greedy Temperament**

The person who has greedy temperament likes cleanliness, good order and delicacy. His home is prepared well and orderly; and his belongings or clothes are clean and tidy. He dislikes dirtiness. He

[12] Walshe, M. (1987-95). The Long Discourse of The Buddha: *Sigālaka Sutta* & The Tripitaka Commision. (1930-68). The Khmer Tripitaka: *Siṅgālaka Sutta,* Vol.19.

[13] Dr. Pheng, K. et al. (2014). Education and Character Building in School, Phnom Penh, Cambodia.

កាលបើជនអ្នកខ្ជិលច្រអូសនោះ ច្រើនដោយការពោលអាងកិច្ច យ៉ាងនេះ ភោគៈទាំងឡាយដែលមិនទាន់កើត ក៏ខានកើតឡើងផង ភោគៈទាំងឡាយដែលកើតឡើងហើយ ក៏ដល់នូវសេចក្តីវេចរឹលទៅវិញផង[12] ។

- **ចរិត ៦ គឺ**

១. **រាគចរិត** រាគចរិត (បុគ្គលដែលក្រាស់ដោយរាគៈ)
២. **ទោសចរិត** ទោសចរិត (បុគ្គលដែលក្រាស់ដោយទោសៈ)
៣. **មោហចរិត** មោហចរិត (បុគ្គលដែលក្រាស់ដោយមោហៈ)
៤. **វិតក្កចរិត** វិតក្កចរិត (បុគ្គលដែលក្រាស់ដោយការត្រិះរិះ)
៥. **សទ្ធាចរិត** សទ្ធាចរិត (បុគ្គលដែលក្រាស់ដោយការជឿ)
៦. **ពុទ្ធិចរិត** ពុទ្ធិចរិត[13] (បុគ្គលដែលក្រាស់ដោយដោយបញ្ញា) ។

- **១. រាគចរិត**

មនុស្សដែលមានរាគចរិតចូលចិត្តភាពស្អាត ចូលចិត្តមានរបៀបរៀបរយល្អនិងភាពប្រណីត។ ផ្ទះរបស់អ្នកមានរាគចិត្ត រៀបចំបានល្អនិងមានសណ្តាប់ធ្នាប់ ហើយរបស់របរឬសម្លៀកបំពាក់ស្អាតបាតនិងរៀបរយ ។ គេមិនចូលចិត្តភាពកខ្វក់និងភាពឥតរបៀបរៀបរយទេ ។ គេនិយាយពាក្យ

---

[12] លោក Walshe, M. (១៩៨៧-៩៥). ទីឃនិកាយ: សិង្គាលកសូត្រ ទំព័រ ៤៦១. និង ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃ-បិដក. (១៩៣០-៦៨). ព្រះត្រៃបិដកខ្មែរលេខ ១៩ ក្នុងសិង្គាលកសូត្រ.

[13] លោកបណ្ឌិតកុល ផេងជាដើម (២០១៤). ការអប់រំនិងការកសាងចរិតក្នុងសាលា, ភ្នំពេញ, កម្ពុជា.

says nicely and sweetly. He gets a few things, and then he feels happy. He likes eating something sweet.

When one of greedy nature sees even a slightly pleasing sight, he has a long look at it as though surprised, he seizes on trivial virtues, discounts genuine mistakes (faults), and when departing, he does so with regret as though unwilling to leave.

In one of lustful temperament there is frequent occurrence of such states as deceit, fraud, pride, evilness of wishes, greatness of wishes, discontent, foppery and personal vanity.

- **Dosa Carita (Hateful temperament)**

One possessing hateful temperament gets angry easily. When he gets a little bit something not good, he is disappointed. He speaks loudly, eats quickly and walks strongly. Belongings or clothes are arranged orderly and well. And he likes eating something bitter.

When one of hateful nature sees even a slightly unpleasing sight, he avoids looking long as though he was tired, he picks out trivial faults, discounts genuine virtues, and when departing, he does so

ល្អនិងពីរោះ គេបានរបស់បន្តិចបន្តួច ក៏ត្រេកអរ និងគេចូលចិត្តបរិភោគ របស់ផ្អែម ។

បុគ្គលរាគចរិត ឃើញរូបដែលគួរមនោរម្យនៃចិត្ត សូម្បីបន្តិចបន្តួច ក៏តាមមើលអស់កាលដ៏យូរ ហាក់ដូចជាកើតនូវសេចក្តីវង់វក់ជាប់ចិត្ត កាន់យកចំណែកល្អ (គុណ) សូម្បីបន្តិចបន្តួច មិនកាន់យកចំណែកអាក្រក់ សូម្បីច្រើន កាលចេញទៅ ក៏មិនផុតអំពីសេចក្តីជាប់ជំពាក់ ចេញទៅ ទាំងមានសេចក្តីអាល័យ ។

ក៏ធម៌ទាំងឡាយ គឺ មាយា សាឋេយ្យ (ការអួតអាង) មានៈ បាបិច្ឆតា (ប្រាថ្នាអាក្រក់) មហិច្ឆតា(ប្រាថ្នាច្រើន) អសន្តុដ្ឋិតា (មិនសន្តោស) សិង្គ (ការក្លែងបន្លំឱ្យអ្នកដទៃទុកចិត្ត ឬពេញចិត្ត) ចាបល្យ (ការស្ទិតស្ទាង) យ៉ាងនេះជាដើម រមែងប្រព្រឹត្តទៅច្រើនដល់បុគ្គលរាគចរិត ។

២. ទោសចរិត

មនុស្សដែលមានទោសចរិត ឆាប់ខឹងណាស់ ។ បានរបស់ មិនល្អបន្តិចបន្តួចក៏អន់ចិត្ត ។ មនុស្សមានទោសចរិតនិយាយរមុ៉ងរមុ៉ាង បរិភោគលឿន ដើរឮសំឡេងខ្លាំង។ របស់របរឬសម្លៀកបំពាក់ រៀបចំមិន បានរៀបរយល្អ និង ចូលចិត្តបរិភោគរបស់ជូរ ។

បុគ្គលទោសចរិត ឃើញរូបដែលមិនពេញចិត្ត សូម្បីតិចតួច ក៏មើលយូរមិនបាន ធ្វើឫកដូចជាហត់នឿយ គេអន់ចិត្តក្នុងចំណែកអាក្រក់ (ទោស) សូម្បីតិចតួច មិនកាន់យកចំណែកល្អ (គុណ) សូម្បីច្រើន

without regret as though willing to leave.

In one of hateful temperament there is frequent occurrence of such states as hatred, enmity, disparaging, domineering, envy and avarice.

- **Ignorant temperament**

A person possessing ignorant temperament walks with a perplexed gait, puts his foot down hesitantly, lifts it up hesitantly, and his step is pressed down suddenly.

When one of ignorant temperament sees any sort of sight, he follows what other people do: if he hears other people criticizing, he criticizes; if he hears other people praising, he praises; however, he actually feels equanimity in himself-the equanimity of non-comprehension (unknowing).

In one of ignorant temperament there is frequent occurrence of such states as, torpor, agitation, worry, uncertainty, stiffness and holding on tenaciously with refusal to relinquish.

- **Discursive temperament**

In one of discursive nature there is frequent occurrence of such states as talkativeness, boredom with devotion to the profitable, sociability, failure to finish undertakings, smoking by night and flaming by day, hatching plans at night and putting them into effect by day and mental running hither and thither. This is how the temperaments may be recognized by the kind of states occurring.

កាលនឹងចេញទៅសោត ក៏ផុតអំពីសេចក្ដីស្រឡាញ់ ចេញទៅមិនមានអាល័យ ។

ធម៌ទាំងឡាយគឺ សេចក្ដីក្រោធ ចងសេចក្ដីក្រោធទុក រមិលគុណគេ វាយឫក ច្រណែន កំណាញ់ ដូច្នេះជាដើម រមែងប្រព្រឹត្តទៅច្រើនដល់បុគ្គលទោសចរិត ។

- **៣. មោហចរិត**

បុគ្គលមោហចរិត ដើរដោយសភាពរឡេមរឡឹមៗ ភ្ញាក់ផ្អើលៗ ដាក់ជើងលើកជើងដូចជាផ្អើលខ្លាច ហើយគន្លងជើងមានស្នាមមិនប្រាកដ (ខ្ចាត់ខ្ចាយ) ។

បុគ្គលមោហចរិត ឃើញរូបឯណាមួយ ក៏បណ្ដោយតាមតែអ្នកដទៃ បានឮគេនិន្ទាក៏និន្ទាតាម បានឮគេសរសើរក៏សរសើរតាម តែចំណែកខ្លួនជាមនុស្សព្រងើយៗដោយអញ្ញាណុបេក្ខា (ឧបេក្ខាលូងខ្លៅ)។

ធម៌ទាំងឡាយគឺ សេចក្ដីងោកងក់ រួញរា សេចក្ដីរវើរវាយ ក្ដៅក្រហាយចិត្ត វិចិកិច្ឆា សេចក្ដីសង្ស័យ ភាពរឹងរូសសេចក្ដីប្រកាន់ខុស ដូច្នេះជាដើម រមែងប្រព្រឹត្តទៅច្រើនដល់បុគ្គលមោហចរិត ។

- **៤. វិតក្កចរិត**

ធម៌ទាំងឡាយគឺ និយាយច្រើនជាងធ្វើ ធុញទ្រាន់ក្នុងការធ្វើកុសល ចូលចិត្តគ្នីគ្នា មិនពិតប្រាកដក្នុងកិច្ចការ ពេលយប់បែកគំនិតហុយដូចផ្សែង ពេលថ្ងៃឆេះចេញជាអណ្ដាតភ្លើង ចិត្តឆ្លេឆ្ងា ដូច្នេះជាដើម ប្រព្រឹត្តទៅច្រើនដល់បុគ្គលវិតក្កចរិត បណ្ឌិតគប្បីប្រាប់ចរិយាដោយធម៌ប្រព្រឹត្ត ដោយអាការដូច្នោះហោង។

- **Faithful/Devout temperament**

In one of faithful temperament there is frequent occurrence of such states as free generosity, desire to see noble ones, desire to hear the good dharma, great gladness, ingenuousness, sincerity, and trust in things that inspire trust.

- **Intelligent temperament**

In intelligent temperament there is frequent occurrence of such states as readiness to be spoken to, possession of good friends, knowledge of the moderation in eating, mindfulness and full awareness, devotion to wakefulness, a sense of urgency about things that should inspire a sense of urgency, and wisely directed endeavor[14].

- **Six Internal Sense Bases**

1. *Cakkhvāyatana* Eye-base
2. *Sotāyatana* Ear-base
3. *Ghānāyatana* Nose-base
4. *Jivhāyatana* Tongue-base
5. *Kāyāyatana* Body-base

[14] Bhikkhu Nanamoli (February, 1999). The Path Of Purification (VISUDDHI-MAGGA). & Sophat, Y. (2554/2010). Visuddhimagga: *Samādhiniddesa, Vol.1,* Battambang, pp.82-87.

- **៥.សទ្ធាចរិត**

ធម៌ទាំងឡាយគឺ ភាពលះបង់ដាច់ស្រឡះ ការប្រាថ្នាដើម្បីបានជួបព្រះអរិយបុគ្គលទាំងឡាយ ការប្រាថ្នាដើម្បីស្តាប់ព្រះធម៌ ច្រើនដោយភាពរីករាយក្នុងធម៌ ភាពមិនអួតអាង ការមិនមានមាយាលាក់ពុត ការជ្រះថ្លាក្នុងឋានទាំងឡាយដែលគួរជ្រះថ្លា ដូច្នេះជាដើម រមែងប្រព្រឹត្តទៅច្រើនដល់បុគ្គលសទ្ធាចរិត ។

- **៦.ពុទ្ធិចរិត**

ធម៌ទាំងឡាយគឺភាពជាអ្នកប្រដៅងាយ ភាពជាអ្នកមានមិត្តល្អ ភាពជាអ្នកស្គាល់ប្រមាណក្នុងការបរិភោគភោជន សតិសម្បជញ្ញៈ ការភ្ញាក់រលឹក សង្វេតក្នុងឋានទាំងឡាយដែលគួរសង្វេត កាលសង្វេតហើយធ្វើសេចក្តីព្យាយាម ប្រកបដោយបញ្ញា ដូច្នេះជាដើម ប្រព្រឹត្តទៅច្រើនដល់បុគ្គលពុទ្ធិចរិត[14] ។

- **អាយតនៈខាងក្នុង ៦**

១. **ចក្ខាយតន** អាយតនៈគឺភ្នែក

២. **សោតាយតន** អាយតនៈគឺ ត្រចៀក

៣. **ឃានាយតន** អាយតនៈគឺ ច្រមុះ

៤. **ជិវ្ហាយតន** អាយតនៈគឺ អណ្តាត

៥. **កាយាយតន** អាយតនៈគឺ កាយ

---

[14] ភិក្ខុនានាមោលី (ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៩). ផ្លូវនៃសេចក្តីបរិសុទ្ធ (វិសុទ្ធិមគ្គ) និង លោកម្ចាស់ យង់ សុផាត (២៥៥៤). វិសុទ្ធិមគ្គៈសមាធិនិទ្ទេស ភាគ ១ ក្រុងបាត់ដំបង ទំព័រ ៨២-៨៧.

6. *Manāyatana* Mind-sense-base

- **Six External Sense Bases**

1. *Rūpāyatana* Visible object
2. *Saddāyatana* Sound-object
3. *Gandhāyatana* Odor-object
4. *Rasāyatana* Taste-object
5. *Phoṭṭhabbāyatana* Tangible object
6. *Dhammāyatana* Mental object

- **Six Groups of Consciousness**

1. *Cakkhuviññaṇaṁ* Eye-consciousness
2. *Sotaviññaṇaṁ* Ear-consciousness
3. *Ghānaviññaṇaṁ* Nose-consciousness
4. *Jivhāviññaṇaṁ* Tongue-consciousness
5. *Kāyaviññaṇaṁ* Body-consciousness
6. *Manoviññaṇaṁ* Mind-consciousness

- **Six Groups of Contact**

1. *Sotasamphasso* Eye-contact
2. *Cakkhusamphasso* Ear-contact

៦. **មនាយតន** អាយតនៈគឺ ចិត្ត ។

- **អាយតនៈខាងក្រៅ ៦ យ៉ាង គឺ**

១. **រូបាយតន** អាយតនៈគឺ រូប

២. **សទ្ទាយតន** អាយតនៈគឺ សំឡេង

៣. **គន្ធាយតន** អាយតនៈគឺ ក្លិន

៤. **រសាយតន** អាយតនៈគឺ រស

៥. **ផោដ្ឋព្វាយតន** អាយតនៈគឺ សម្ផស្ស

៦. **ធម្មាយតន** អាយតនៈគឺ ធម៌ ។

- **ប្រជុំនៃវិញ្ញាណ ៦ យ៉ាង គឺ**

១. **ចក្ខុវិញ្ញាណំ** ចក្ខុវិញ្ញាណ

២. **សោតវិញ្ញាណំ** សោតវិញ្ញាណ

៣. **ឃានវិញ្ញាណំ** ឃានវិញ្ញាណ

៤. **ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ** ជិវ្ហាវិញ្ញាណ

៥. **កាយវិញ្ញាណំ** កាយវិញ្ញាណ

៦. **មនោវិញ្ញាណំ** មនោវិញ្ញាណ ។

- **ប្រជុំនៃផស្សៈ ៦ យ៉ាង គឺ**

១. **ចក្ខុសម្ផស្សោ** ចក្ខុសម្ផស្ស

២. **សោតសម្ផស្សោ** សោតសម្ផស្ស

3. *Ghānasamphasso* Nose-contact

4. *Jivhāsamphasso* Tongue-contact

5. *Kāyasamphasso* Body-contact

6. *Manosamphasso* Mind-contact

- **Six Groups of Feeling**

1. *Cakkhusamphassajā vedanā* Feeling based on eye-contact

2. *Sotasamphassajā vedanā* Feeling based on ear-contact

3. *Ghānasamphassajā vedanā* Feeling based on nose-contact

4. *Jivhāsamphassajā vedanā* Feeling based on tongue-contact

5. *Kāyasamphassajā vedanā* Feeling based on body-contact

6. *Manosamphassajā vedanā* Feeling based on mind-contact

- **Six Groups of Perception**

1. *Rūpasaññā* Perception of sights

2. *Saddasaññā* Perception of sounds

3. *Gandhasaññā* Perception of odors

4. *Rasasaññā* Perception of tastes

5. *Phoṭṭhabbasaññā* Perception of touches

6. *Dhammasaññā* Perception of mental objects

៣. **ঘានសម្ផស្ស** ঘានសម្ផស្ស

៤. **ជិវ្ហាសម្ផស្ស** ជិវ្ហាសម្ផស្ស

៥. **កាយសម្ផស្ស** កាយសម្ផស្ស

៦. **មនោសម្ផស្ស** មនោសម្ផស្ស ។

- **ប្រជុំនៃវេទនា ៦ យ៉ាង គឺ**

១. **ចក្ខុសម្ផស្សជា វេទនា** វេទនាកើតអំពីចក្ខុសម្ផស្ស

២. **សោតសម្ផស្សជា វេទនា** វេទនាកើតអំពីសោតសម្ផស្ស

៣. **ঘានសម្ផស្សជា វេទនា** វេទនាកើតអំពីঘានសម្ផស្ស

៤. **ជិវ្ហាសម្ផស្សជា វេទនា** វេទនាកើតអំពីជិវ្ហាសម្ផស្ស

៥. **កាយសម្ផស្សជា វេទនា** វេទនាកើតអំពីកាយសម្ផស្ស

៦. **មនោសម្ផស្សជា វេទនា** វេទនាកើតអំពីមនោសម្ផស្ស ។

- **ប្រជុំនៃសញ្ញា ៦ យ៉ាង គឺ**

១. **រូបសញ្ញា** រូបសញ្ញា (សេចក្ដីសម្គាល់ក្នុងរូប)

២. **សទ្ទសញ្ញា** សទ្ទសញ្ញា (សេចក្ដីសម្គាល់ក្នុងសំឡេង)

៣. **គន្ធសញ្ញា** គន្ធសញ្ញា (សេចក្ដីសម្គាល់ក្នុងក្លិន)

៤. **រសសញ្ញា** រសសញ្ញា (សេចក្ដីសម្គាល់ក្នុងរស)

៥. **ផោដ្ឋព្វសញ្ញា** ផោដ្ឋព្វសញ្ញា (សេចក្ដីសម្គាល់ក្នុងសម្ផស្ស)

៦. **ធម្មសញ្ញា** ធម្មសញ្ញា (សេចក្ដីសម្គាល់ក្នុងធម៌) ។

- **Six Groups of Volitions**

1. *Rūpasañcetanā* Volition based on sights
2. *Saddasañcetanā* Volition based on sounds
3. *Gandhasañcetanā* Volition based on odors
4. *Rasasañcetanā* Volition based on tastes
5. *Phoṭṭhabbasañcetanā*: Volition based on touches
6. *Dhammasañcetanā* Volition based on mental objects

- **Six Groups of Craving**

1. *Rūpataṇhā* Craving for sights
2. *Saddataṇhā* Craving for sounds
3. *Gandhataṇhā* Craving for odors
4. *Rasataṇhā* Craving for tastes
5. *Phoṭṭhabbataṇhā* Craving for touches
6. *Dhammataṇhā* Craving for mental objects

- **Six Kinds of Disrespect:**

1. *Satthari agāravo* A monk behaves disrespectfully and discourteously towards the Teacher (The Buddha).

- **ប្រជុំនៃសញ្ញេតនា ៦ យ៉ាង គឺ**

១. **រូបសញ្ញេតនា** រូបសញ្ញេតនា

២. **សទ្ទសញ្ញេតនា** សទ្ទសញ្ញេតនា

៣. **គន្ធសញ្ញេតនា** គន្ធសញ្ញេតនា

៤. **រសសញ្ញេតនា** រសសញ្ញេតនា

៥. **ផោដ្ឋព្វសញ្ញេតនា** ផោដ្ឋព្វសញ្ញេតនា

៦. **ធម្មសញ្ញេតនា** ធម្មសញ្ញេតនា ។

- **ប្រជុំនៃតណ្ហា ៦ យ៉ាង គឺ**

១. **រូបតណ្ហា** រូបតណ្ហា (សេចក្ដីប្រាថ្នាក្នុងរូប)

២. **សទ្ទតណ្ហា** សទ្ទតណ្ហា (សេចក្ដីប្រាថ្នាក្នុងសំឡេង)

៣. **គន្ធតណ្ហា** គន្ធតណ្ហា (សេចក្ដីប្រាថ្នាក្នុងក្លិន)

៤. **រសតណ្ហា** រសតណ្ហា (សេចក្ដីប្រាថ្នាក្នុងរស)

៥. **ផោដ្ឋព្វតណ្ហា** ផោដ្ឋព្វតណ្ហា (សេចក្ដីប្រាថ្នាក្នុងសម្ផស្ស)

៦. **ធម្មតណ្ហា** ធម្មតណ្ហា (សេចក្ដីប្រាថ្នាក្នុងធម៌) ។

- **អគារវៈ (សេចក្ដីមិនគោរព) ៦ យ៉ាង**

១. **សត្ថរិ អគារវោ** ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មិនមានសេចក្ដីគោរព មិនមានសេចក្ដីកោតក្រែង ក្នុងព្រះសាស្តា ។

2. *Dhamme agāravo* A monk behaves disrespectfully and discourteously towards the Dharma (doctrine).

3. *Saṅghe agāravo* A monk behaves disrespectfully and discourteously towards the Sangha (the community of Buddhist monks).

4. *Sikkhāya agāravo* A monk behaves disrespectfully and discourteously towards the training.

5. *Appamāde agāravo* A monk behaves disrespectfully and discourteously in respect of earnestness.

6. *Paṭisanthāre agāravo* A monk behaves disrespectfully and discourteously in respect of hospitality.

- **Six Kinds of Respect:**

1. *Satthari gāravo* Here, a monk behaves respectfully and courtly towards the Teacher (The Buddha).

2. *Dhamme gāravo* Here, a monk behaves respectfully and courtly towards the Dharma (doctrine).

3. *Saṅghe gāravo* Here, a monk behaves respectfully and courtly towards the Sangha (the community of Buddhist monks).

២. **ធម្មេ អគារវោ** ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មិនមានសេចក្តីគោរព មិនមានសេចក្តីកោតក្រែងក្នុងព្រះធម៌ ។

៣. **សង្ឃេ អគារវោ** ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មិនមានសេចក្តីគោរព មិនមានសេចក្តីកោតក្រែងក្នុងព្រះសង្ឆ ។

៤. **សិក្ខាយ អគារវោ** ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មិនមានសេចក្តីគោរព មិនមានសេចក្តីកោតក្រែងក្នុងសិក្ខា ។

៥. **អប្បមាទេ អគារវោ** ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មិនមានសេចក្តីគោរព មិនមានសេចក្តីកោតក្រែងក្នុងអប្បមាទធម៌ ។

៦. **បដិសន្ថារេ អគារវោ** ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មិនមានសេចក្តីគោរព មិនមានសេចក្តីកោតក្រែងក្នុងបដិសណ្ឋារៈ ។

- **សគារវៈ (សេចក្តីគោរព) ៦ យ៉ាង**

១. **សត្ថរि សគារវោ** ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ប្រកបដោយសេចក្តីគោរព ប្រកបដោយសេចក្តីកោតក្រែង ក្នុងព្រះសាស្តា ។

២. **ធម្មេ សគារវោ** ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ប្រកបដោយសេចក្តីគោរព ប្រកបដោយសេចក្តីកោតក្រែងក្នុងព្រះធម៌ ។

៣. **សង្ឃេ សគារវោ** ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ប្រកបដោយសេចក្តីគោរព ប្រកបដោយសេចក្តីកោតក្រែងក្នុងព្រះសង្ឆ ។

4. *Sikkhāya gāravo* Here, a monk behaves respectfully and courtly towards the training.

5. *Appamāde gāravo* Here, a monk behaves respectfully and courtly in respect of earnestness.

6. *Paṭisanthāre gāravo* Here, a monk behaves respectfully and courtly in of hospitality[15].

- **Six Things Conductive to Communal Living**

1. *Mettaṁ kāyakammaṁ* Friendly acts
2. *Mettaṁ vacīkammaṁ* Friendly words
3. *Mettaṁ manokammaṁ* Friendly thoughts
4. *Sadhāraṇabhogī* Sharing of gains
5. *Sīlasāmaññgato* Virtuous harmony (equal virtuous conduct)
6. *Diṭṭhisāmaññgato* Harmony of understanding

[15] Wikipitaka- The Completing Tipitaka (February, 2020). *Sangiti Sutta*. Retrieved from https://tipitaka.fandom.com/wiki/Main_Page & The Triptaka Commision. (1930-68). The Khmer Tripitaka: *Sangiti Sutta*, Vol.19.

៤. **សិក្ខាយ សគារវោ** ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ប្រកបដោយសេចក្ដីគោរព ប្រកបដោយសេចក្ដីកោតក្រែងក្នុងសិក្ខា ។

៥. **អប្បមាទេ សគារវោ** ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ប្រកបដោយសេចក្ដី-គោរព ប្រកបដោយសេចក្ដីកោតក្រែងក្នុងអប្បមាទធម៌ ។

៦. **បដិសន្ថារេ សគារវោ** ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ប្រកបដោយសេចក្ដី-គោរព ប្រកបដោយសេចក្ដីកោតក្រែងក្នុងបដិសណ្ឋារៈ[15]។

- **សារណីយធម៌ ៦ យ៉ាង គឺ**

១. **មេត្តំ កាយកម្មំ** តម្កល់នូវកាយកម្មប្រកបដោយមេត្តា

២. **មេត្តំ វចីកម្មំ** តម្កល់នូវវចីកម្ម ប្រកបដោយមេត្តា

៣. **មេត្តំ មនោកម្មំ** តម្កល់នូវមនោកម្ម ប្រកបដោយមេត្តា

៤. **សាធারณភោគី** ការចែករំលែក លាភដែលបានមក

៥. **សីលសាមញ្ញគតោ** ភាពជាអ្នកមានសីលស្មើគ្នា

៦. **ទិដ្ឋិសាមញ្ញគតោ** ភិក្ខុមានសេចក្ដីយល់ឃើញស្មើគ្នា ឬត្រូវគ្នា។

---

[15] Wikipitaka- The Completing Tipitaka (ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០). សង្គីតិសូត្រ. ដកស្រង់ចេញមកពី https://tipitaka.fandom.com/wiki/Main_Page និងក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក.(១៩៣០-៦៨). ព្រះត្រៃបិដកខ្មែរលេខ ១៩ ក្នុងសង្គីតិសូត្រ.

A monk sets friendly acts on his fellows in the holy life, to their faces and behind their backs. This is a condition that is causing to amiability that makes affection and makes respect, leading to rescue (assistance), agreement (no argument), harmony, and a state of unity.

A monk sets friendly speech on his fellows in the holy life, to their faces and behind their backs. This is a condition that is causing to amiability that makes affection and makes respect, leading to rescue (assistance), agreement (no argument), harmony, and a state of unity.

A monk sets friendly thought on his fellows in the holy life, to their faces and behind their backs. This is a condition that is causing to amiability that makes affection and makes respect, leading to rescue (assistance), agreement (no argument), harmony, and a state of unity.

ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ តម្កល់នូវកាយកម្មប្រកបដោយមេត្តា ចំពោះសព្រហ្មចារីទាំងឡាយ ទាំងទីចំពោះមុខ ទាំងទីកំបាំងមុខ នេះជាធម៌គួររលឹក ធ្វើសេចក្តីស្រឡាញ់ ធ្វើសេចក្តីគោរព ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីសង្គ្រោះ ដើម្បីមិនទាស់គ្នា ដើម្បីសាមគ្គី ដើម្បីឯកភាព (ភាពត្រូវគ្នា) ។ នេះជាធម៌គួររលឹក ធ្វើសេចក្តីស្រឡាញ់ ធ្វើសេចក្តីគោរព ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសង្គ្រោះគ្នា ដើម្បីមិនទាស់ទែងគ្នា ដើម្បីសាមគ្គី ដើម្បីឯកភាព។

ភិក្ខុតម្កល់នូវវចីកម្ម ប្រកបដោយមេត្តា ចំពោះសព្រហ្មចារីទាំងឡាយ ទាំងទីចំពោះមុខ ទាំងទីកំបាំងមុខ នេះជាធម៌គួររលឹក ធ្វើសេចក្តីស្រឡា-ញ់ ធ្វើសេចក្តីគោរព ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីសង្គ្រោះ ដើម្បីមិនទាស់គ្នា ដើម្បីសាមគ្គី ដើម្បីឯកភាព ។ នេះជាធម៌គួររលឹក ធ្វើសេចក្តីស្រឡាញ់ ធ្វើសេចក្តីគោរព ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសង្គ្រោះគ្នា ដើម្បីមិនទាស់ទែងគ្នា ដើម្បីសាមគ្គី ដើម្បីឯកភាព។

ភិក្ខុតម្កល់នូវមនោកម្ម ប្រកបដោយមេត្តា ចំពោះសព្រហ្មចារីទាំង-ឡាយ ទាំងទីចំពោះមុខ ទាំងទីកំបាំងមុខ នេះជាធម៌គួររលឹក ធ្វើសេចក្តីស្រឡាញ់ ធ្វើសេចក្តីគោរព ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីសង្គ្រោះ ដើម្បីមិនទាស់គ្នា ដើម្បីសាមគ្គី ដើម្បីឯកភាព ។ នេះជាធម៌គួររលឹក ធ្វើសេចក្តីស្រឡាញ់ ធ្វើសេចក្តីគោរព ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសង្គ្រោះគ្នា ដើម្បីមិនទាស់-ទែងគ្នា ដើម្បីសាមគ្គី ដើម្បីឯកភាព។

Whatever rightful gift the monk is able to get in an rightful way — even if only the almsgivings in his bowl — he does not eat them alone; it means that he eats them after sharing them in common with his virtuous fellows in the holy life. This is a condition that is causing to amiability that makes affection and makes respect, leading to rescue (assistance), agreement (no argument), harmony, and a state of unity.

The monk dwells with his moral conducts in tune with that of his fellows in the holy life, to their faces and behind their backs; and his moral conducts are untorn, unbroken, unspotted, unsplattered, abandoning, and admired by the wise people, untarnished, causing to concentration. This is a condition that is causing to amiability that makes affection and makes respect, leading to rescue (assistance), agreement (no argument), harmony, and a state of unity.

The monk dwells with his right understandings in tune with those of his fellows in the holy life, to their faces and behind their backs; and his right understandings are noble, leading outward, that

លាភណា ដែលប្រកបដោយធម៌ បានមកដោយធម៌ ដោយហោចទៅ សូម្បីតែចង្ហាន់នៅក្នុងបាត្រ ភិក្ខុជាអ្នកមានការបរិភោគ ជាសាធារណៈ ដោយសព្រហ្មចារីទាំងឡាយ ដែលមានសីល ។ នេះជាធម៌គួររលឹក ធ្វើសេចក្ដីស្រឡាញ់ ធ្វើសេចក្ដីគោរព ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសង្គ្រោះគ្នា ដើម្បីមិនទាស់ទែងគ្នា ដើម្បីសាមគ្គី ដើម្បីឯកភាព ។

ភិក្ខុជាអ្នកមានសីលស្មើគ្នា ដោយសព្រហ្មចារីទាំងឡាយ ក្នុងសីលទាំងឡាយ ដែលជាសីលមិនដាច់ មិនធ្លុះ មិនពពាល មិនពព្រុស ជាសីលរួចខ្លួន គឺមិនជាខ្ញុំតណ្ហា ដែលវិញ្ញូជនសរសើរហើយ មិនមានតណ្ហានិងទិដ្ឋិប៉ះពាល់បាន ជាសីលប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសមាធិ ទាំងទីចំពោះមុខ ទាំងទីកំបាំងមុខ ។ នេះជាធម៌គួររលឹក ធ្វើសេចក្ដីស្រឡាញ់ ធ្វើសេចក្ដីគោរព ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសង្គ្រោះគ្នា ដើម្បីមិនទាស់ទែងគ្នា ដើម្បីសាមគ្គី ដើម្បីឯកភាព ។

មួយទៀត ភិក្ខុមានសេចក្ដីយល់ឃើញស្មើគ្នា នឹងសព្រហ្មចារីបុគ្គលក្នុងទិដ្ឋិដ៏ប្រសើរ ជាទីស្រោចស្រង់សត្ត ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខ ដោយប្រពៃ ដល់អ្នកធ្វើតាមទិដ្ឋិនោះ ទាំងទីចំពោះមុខ ទាំងទីកំបាំងមុខ នេះជាធម៌គួររលឹក ធ្វើសេចក្ដីស្រឡាញ់ ធ្វើសេចក្ដីគោរព ប្រព្រឹត្តទៅ

cause those who practice in agreement with them to the great cessation of misery[16].

- **Six Unsurpassed Things:**

1. *Dassanānuttariya* The greatest sights

2. *Savanānuttariya* The greatest things heard

3. *Lābhānuttariya* The greatest gains

4. *Sikkhānuttariya* The greatest trainings

5. *Pāricariyānuttariya* The greatest forms of service

6. *Anussatānuttariya* The greatest objects of recollection

Seeing royal houses, royal elephants, rivers, mountains, etc. is just only simple sight (not good), but seeing The Buddha and his followers is the greatest sight because it makes one free from defilements and it leads us to reach real happiness.

Listening to the Buddha's teaching (not listening to songs, music, etc.) is the greatest sight.

---

[16] The Triptaka Commision. (1930-68). The Khmer Tripitaka: *Kosambiya Sutta*, Vol.22, pp.349-351.

ដើម្បីសង្គ្រោះគ្នា ដើម្បីមិនទាស់ទែងគ្នា ដើម្បីសាមគ្គី ដើម្បីឯកភាព[16] ។

- **អនុត្តរិយៈ (ធម្មជាត ប្រសើរបំផុត) មាន ៦ យ៉ាង គឺ**

១. **ទស្សនានុត្តរិយ** ការឃើញដ៏ប្រសើរបំផុត

២. **សវនានុត្តរិយ** ការស្តាប់ដ៏ប្រសើរបំផុត

៣. **លាភានុត្តរិយ** ការបានដ៏ប្រសើរបំផុត

៤. **សិក្ខានុត្តរិយ** ការសិក្សាដ៏ប្រសើរបំផុត

៥. **បារិចរិយានុត្តរិយ** ការបម្រើដ៏ប្រសើរបំផុត

៦. **អនុស្សតានុត្តរិយ** ការរលឹករឿយៗដ៏ប្រសើរបំផុត ។

ការឃើញសេះកែវក្តី ដំរីកែវក្តី ទន្លេក្តី ព្រៃភ្នំក្តី។ល។ គ្រាន់តែជាការឃើញប៉ុណ្ណោះ (មិនល្អប្រសើរទេ) ប៉ុន្តែការឃើញព្រះពុទ្ធនិងសាវ័កពុទ្ធគឺជាការឃើញដ៏ប្រសើរបំផុត ព្រោះការឃើញនោះធ្វើឱ្យបុគ្គលរួចចាកពីកិលេសនិងនាំឱ្យដល់ព្រះនិព្វាន ។

ការស្តាប់ព្រះធម៌ (មិនមែនស្តាប់ចម្រៀងនិងបទភ្លេងជាដើម) គឺជាការស្តាប់ដ៏ប្រសើរបំផុត ។

---

[16] ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក.(១៩៣០-៦៨). ព្រះត្រៃបិដកខ្មែរលេខ ២២ ក្នុងកោសម្ពិយសូត្រ, ទំព័រ ៣៤៩-៣៥១.

Having wife, children, wealth and etc. is not noble, but having faith in the Buddha and his followers is greater objects of recollection.

The greatest training means a study of threefold training (morality, concentration and wisdom).

The greatest forms of service are presented that one renders services to the Buddha and his disciple (not kings, treasures and etc.)

Reminding of wife, children, wealth and so on is not noble, but reminding of the Buddha and his followers is greater objects of recollection[17].

- **Six Species:**

1. *Ekacco kaṅhābhijtiko samāno kaṅhaṁ dhammaṁ abhijāyati*

One born in dark conditions lives a dark life.

2. *Ekacco kaṅhābhijātiko samāno sukkaṁ dhammaṁ abhijā-yati* One born in dark conditions (poor family) lives a bright life.

[17] The Tripitaka Commision. (1930-68). The Khmer Tripitaka: *Anuttariya Sutta,* Vol.46, pp. 93-100.

ការបាននូវប្រពន្ធ កូនប្រុសស្រី និងទ្រព្យជាដើម មិនប្រសើរឡើយ តែការបាននូវសទ្ធាក្នុងព្រះពុទ្ធនិងសាវ័កពុទ្ធគឺការបានដ៏ប្រសើរ។

ការសិក្សាដ៏ប្រសើរបំផុត មានន័យថា ការសិក្សាត្រៃសិក្ខាគឺ សិក្សាពីសីល សមាធិ និងបញ្ញា ។

ការបម្រើដ៏ប្រសើរបំផុតត្រូវបានគេបង្ហាញថា បុគ្គលបម្រើព្រះតថាគត និងសាវ័ករបស់ព្រះតថាគត (មិនបម្រើក្សត្រនិងគហបតីជាដើមឡើយ)។ ការរឭកប្រពន្ធ កូនប្រុសស្រី និងទ្រព្យសម្បត្តិជាដើម មិនប្រសើរឡើយ តែការរឭកដល់ព្រះពុទ្ធនិងសាវ័ករបស់ព្រះពុទ្ធ គឺជាការរឭកដ៏ប្រសើរ[17] ។

- **អភិជាតិ (កំណើត) មាន ៦ យ៉ាង**

១. **ឯកច្ចោ កណ្ហាភិជាតិកោ សមានោ កណ្ហំ ធម្មំ អភិជាយតិ**

បុគ្គលពួកខ្លះ កើតក្នុងត្រកូលខ្មៅ (ត្រកូលទាប) ហើយប្រព្រឹត្តធម៌ខ្មៅ (ទុច្ចរិត) ទៀត ។

២. **ឯកច្ចោ កណ្ហាភិជាតិកោ សមានោ សុក្កំ ធម្មំ អភិជាយតិ**

បុគ្គលពួកខ្លះ កើតក្នុងត្រកូលខ្មៅ ហើយប្រព្រឹត្តធម៌ស (សុចរិត) ។

---

[17] ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក.(១៩៣០-៦៨). ព្រះត្រៃបិដកខ្មែរលេខ ៤៦ ក្នុងអនុត្តរិយសូត្រ ទំព័រ ៩៣-១០០.

3. *Ekacco kaṅhābhijātiko samāno akaṅhaṁ asukkaṁ nibbānaṁ abhijāyati* One born in dark conditions reaches Nibbāna (real happiness), which is neither dark nor bright.

4. *Ekacco sukkābhijātiko samāno kaṅhaṁ dhammaṁ abhijāyati* One born in bright conditions (rich family) lives a dark life.

5. *Ekacco sukkābhijātiko samāno akaṅhaṁ asukkaṁ nibbānaṁ abhijāyati* One born in bright conditions lives a bright life.

6. *Ekacco sukkābhijātiko samāno akaṅhaṁ asukkaṁ nibbānaṁ abhijāyati* One born in bright conditions reaches Nibbāna, which is neither dark nor bright.

- **The Six Elements:**

1. *Paṭhavīdhātu* The earth element

2. *Āpodhātu* The water element

3. *Tejodhātu* The fire element

4. *Vāyodhātu* The wind element

5. *Ākāsadhātu* The space element

6. *Viññāṇa* The consciousness element

៣. **ឯកច្ចោ កណ្ហាតិជាតិកោ សមានោ អកណ្ហំ អសុក្កំ និព្ពានំ អភិជាយតិ** បុគ្គលពួកខ្លះ កើតក្នុងត្រកូលខ្មៅ ហើយប្រព្រឹត្តធម៌មិនខ្មៅមិនស គឺព្រះនិព្វាន ។

៤. **ឯកច្ចោ សុក្កាតិជាតិកោ សមានោ កណ្ហំ ធម្មំ អភិជាយតិ** បុគ្គលពួកខ្លះ កើតក្នុងត្រកូលស (ត្រកូលខ្ពស់) ហើយប្រព្រឹត្តធម៌ខ្មៅ ។

៥. **ឯកច្ចោ សុក្កាតិជាតិកោ សមានោ សុក្កំ ធម្មំ អភិជាយតិ** បុគ្គលពួកខ្លះ កើតក្នុងត្រកូលស ហើយប្រព្រឹត្តធម៌ស ។

៦. **ឯកច្ចោ សុក្កាតិជាតិកោ សមានោ អកណ្ហំ អសុក្កំ និព្ពានំ អភិជាយតិ** បុគ្គលពួកខ្លះ កើតក្នុងត្រកូលស ហើយប្រព្រឹត្តធម៌មិនខ្មៅមិនស គឺព្រះនិព្វាន ។

- **ធាតុ ៦ គឺ**

១. បថវីធាតុ ធាតុដី

២. អាបោធាតុ ធាតុទឹក

៣. តេជោធាតុ ធាតុភ្លើង

៤. វាយោធាតុ ធាតុខ្យល់

៥. អាកាសធាតុ អាកាសធាតុ

៦. វិញ្ញាណធាតុ វិញ្ញាណធាតុ ។

VII. The Sets of Seven Dharma

- **Seven Factors of Enlightenment:**

1. *Satisambojjhaṅga* mindfulness/carefulness,

2. *Dhammavicayasambojjhaṅga* investigation of phenomena,

3. *Vīriyasambojjhaṅga* effort/energy,

4. *Pītiisambojjhaṅga* joy/rapture,

5. *Passaddhisambojjhaṅga* tranquility/serenity/ repose,

6. *Samādhisambojjhaṅga* concentration/meditation, and

7. *Upekkhāsambojjhaṅga* equanimity/neutrality/indifference.

- **Seven Qualities of Ideal Person**

1. *Dhammaññutā* A knower of the Dhammas, causes

2. *Atthaññutā* A knower of meanings, results

3. *Attaññutā* A knower of self

4. *Mattaññutā* A knower of moderation

5. *Kālaññutā* A knower of the right time

៧. ធម៌ឦកប្រាំពីរ

- **ពោជ្ឈង្គ មាន ៧ យ៉ាង គឺ**

១. **សតិសម្ពោជ្ឈង្គ** សតិសម្ពោជ្ឈង្គ

២. **ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ** ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ

៣. **វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ** វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ

៤. **បីតិសម្ពោជ្ឈង្គ** បីតិសម្ពោជ្ឈង្គ

៥. **បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ** បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គ

៦. **សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ** សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ

៧. **ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ** ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ។

- **សប្ប៉ុរិសធម៌(ធម៌របស់សប្ប៉ុរស)**

១. **ធម្មញ្ញូតា** ជាអ្នកស្គាល់នូវហេតុ

២. **អត្ថញ្ញូតា** ជាអ្នកស្គាល់នូវផល (របស់ហេតុ)

៣. **អត្តញ្ញូតា** ជាអ្នកស្គាល់ខ្លួន

៤. **មត្តញ្ញូតា** ជាអ្នកស្គាល់ប្រមាណ (ក្នុងភោជន)

៥. **កាលញ្ញូតា** ជាអ្នកស្គាល់កាលគួរ

6. *Parisaññutā* A knower of company

7. *Puggalaññutā* A knower of groups of persons[18]

VIII. The Sets of Eight Dharma

- **The Eight Precepts**

I undertake the precepts:

1. *Pāṇātipātā veramaṇī* To refrain from taking life

2. *Adinnādānā veramaṇī* To refrain from taking what is not given

3. *Abrahmacariyā veramaṇī* To refrain from sexual activity

4. *Musāvādā veramaṇī* To refrain from false speech

5.*Surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇī* To refrain from intoxicating drinks and drugs

[18] Wikipitaka- The Completing Tipitaka (February, 2020). *Sangiti Sutta.* Retrieved from https://tipitaka.fandom.com/wiki/Main_Page & The Triptaka Commision. (1930-68). The Khmer Tripitaka: *Sangiti Sutta*, Vol.19.

៦. **បរិសញ្ញូតា** ជាអ្នកស្គាល់បរិស័ទ

៧. **បុគ្គលញ្ញូតា** ជាអ្នកស្គាល់បុគ្គល (គួរគប់រកនិងមិនគួរគប់រក)[18]។

៨. ធម៌ពួកប្រាំបី

- **ឧបោសថសីល (សីល ៨)**

ខ្ញុំសមាទានសិក្ខាបទដូចតទៅ:

១. **បាណាតិបាតា វេរមណី** រៀរចាកកិរិយាធ្វើសត្វមានជីវិតឲ្យធ្លាក់ចុះគន្លង គឺសម្លាប់សត្ត។

២. **អទិន្នាទានា វេរមណី** រៀរចាកកិរិយាកាន់យកនូវវត្ថុដែលគេមិនបានឲ្យដោយកាយ ឬដោយវាចា។

៣. **អព្រហ្មចរិយា វេរមណី** រៀរចាកកិរិយាប្រព្រឹត្តនូវធម៌មិនប្រសើរគឺសេពនូវមេថុនធម្ម ។

៤. **មុសាវាទា វេរមណី** រៀរចាកកិរិយាពោលនូវពាក្យកុហក ។

៥. **សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វេរមណី** រៀរចាកហេតុជាទីតាំងនៃ

---

[18] Wikipitaka- The Completing Tipitaka (ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០). សង្គីតិសូត្រ. ដកស្រង់ចេញមកពី https://tipitaka.fandom.com/wiki/Main_Page និងក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក.(១៩៣០-៦៨). ព្រះត្រៃបិដកខ្មែរលេខ ១៩ ក្នុងសង្គីតិសូត្រ.

6. *Vikālabhojanā veramaṇi* To refrain from eating at the forbidden/ wrong time (i.e., after noon)

7. *Naccagītavāditavisukadassanā mālāgandhavilepana dhāra-namandana vibhūsanaṭṭhānā veramaṇi* To refrain from dancing, singing, music, going to see entertainments, wearing garlands, using perfumes, and beautifying the body

8. Uccāsayanamahāsayana veramaṇi To refrain from a tall, high sleeping place[19]

- **The Noble Eightfold Path**

1. *Sammā diṭṭhi* Right Understanding/View

2. *Sammā saṅkappo* Right Thought

3. *Sammā vācā* Right Speech/Word

4. *Sammā kammanto* Right Action/Conduct

[19] Venerable Hailun, N. (2010 /B.C.2554). *Gahaṭṭhasila*, *pp. 114-116. &* Access To Insight (2005). The Eight Precepts:attha-sila. https://www.accessto insight.org/ptf/dhamma /sila/atthasila.html.

សេចក្ដីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរា និង មេរ័យ ។

៦. **វិកាលភោជនា វេរមណី** រៀរចាកកិរិយាបរិភោគនូវភោជនាហារ ក្នុងកាលខុស ។

៧. **នច្ចគីតវាទិតវិសូកទស្សន មាលាគន្ធវិលេបនធារណមណ្ឌន វិភូសនដ្ឋានា វេរមណី** រៀរចាកកិរិយារាំ និង ច្រៀង និងប្រគំ និង មើលនូវល្បែងដែលជាសត្រូវដល់កុសលធម៌ និងកិរិយាទ្រទ្រង់ និង ប្រដាប់តាក់តែងស្អិតស្អាងរាងកាយដោយផ្កាកម្រង និងគ្រឿងក្រអូប និងគ្រឿងលាបផ្សេងៗ ។

៨. **ឧচ্চាសយនមហាសយនា វេរមណី** រៀរចាកទីសេនាសនៈ ដ៏ខ្ពស់ ហួសប្រមាណ និងទីសេនាសនៈដ៏ប្រសើរ[19] ។

- **អរិយដ្ឋង្គិកមគ្គ (មគ្គដ៏ប្រសើរប្រកបដោយអង្គ ៨ ប្រការ)**

១. **សម្មាទិដ្ថិ** ការយល់ត្រូវ

២. **សម្មាសង្ក្ប្បោ** ការត្រិះរិះត្រូវ

៣. **សម្មាវាចា** សម្ដីត្រូវ

៤. **សម្មាកម្មន្តោ** ការងារត្រូវ

---

[19] មុនីកោសល្យ នៅ ហ៊ីឡុន (២៥៥៤). គហដ្ថសីល. ទំព័រ១១៤-១១៦. និង Access To Insight (២០០៥). ឧបោសថសីល. ដកស្រង់ចេញពី https://www.accesstoinsight.org/ptf/dham-ma/sila/atthasila.html.

5. Sammā ājīvo Right Livelihood/Living

6. Sammā vāyāmo Right Effort/Energy

7. Sammā sati Right Mindfulness/Carefulness

8. Sammā samādhi Right Concentration

- **The Eight Worldly Conditions**

1. *Lābho* Gain/Wealth

2. *Alābho* Loss of wealth

3. *Yaso* Repute/Honor

4. *Ayaso* Disrepute/Dishonor

5. *Pasaṁsā* Praise

6. *Nindā* Blame/ Criticism

7. *Sukkhaṁ* Happiness/Pleasure

8. *Dukkhaṁ* Suffering/Misery

IX. The Sets of Nine Dhamma

- **The Nine Divisions of the Buddha's Teaching**

1. Sutta Discourse

៥. **សម្មាអាជីវោ** ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ

៦. **សម្មាវាយាមោ** ព្យាយាមត្រូវ

៧. **សម្មាសតិ** សេចក្តីរឭកត្រូវ

៨. **សម្មាសមាធិ** កិរិយាតម្កល់ចិត្តត្រូវ ។

- **លោកធម៌ មាន ៨ យ៉ាង គឺ**

១.**លាភោ** លាភ (មានលាភ)

២. **អលោភោ** អលាភ (អត់លាភ)

៣. **យសោ** យស (មានយស)

៤. **អយសោ** អយស (អត់យស)

៥. **បសំសា** សរសើរ

៦. **និន្ទា** និន្ទា

៧. **សុខំ** សុខ

៨. **ទុក្ខំ** ទុក្ខ ។

៩. ធម៌ពួកប្រាំបួន

- **ពុទ្ធវចនៈមានអង្គ ៩**

១. **សុត្ត** ព្រះសូត្រទាំងឡាយ (មានមង្គលសូត្រជាដើម) ។

2. *Geyya* Prosimetrum

3. *Veyyākaraṇa* Explanation

4. *Gāthā* Verse

5. *Udāna* Exalted Utterance

6. *Itivuttaka* Thus-Said

7. *Jātaka* Stories of Previous Births

8. *Abbhūtadhamma* Wonderful Thing

9. *Vedala* Elaboration[20]

[20] Bhikkumuniputto Dhavi, S. (2020). Dhamma Terminology. Washington, United State.

២. **គេយ្យ** ព្រះសូត្រដែលប្រកបដោយគាថាទាំងអស់ ។

៣. **វេយ្យាករណ** ព្រះអភិធម្មបិដក មានព្រះសូត្រដែលមិនមានគាថា

លាយ និងពុទ្ធវចនៈដែលមិនចាត់ចូលក្នុងអង្គ ៨ ។

៤. **គាថា** គឺធម្មបទ ថេរគាថា ថេរីគាថា និងគាថាសុទ្ធៗដែលមិនមាន

ឈ្មោះថា ពោលដល់ព្រះសូត្រក្នុងសុត្តនិបាត ។

៥. **ឧទាន** គឺព្រះសូត្រ៨២សូត្រ ដែលព្រះពុទ្ធទ្រង់បន្លឺដោយសោមនស្ស-

-ញ្ញាណ ។

៦. **ឥតិវុត្តក** គឺព្រះសូត្រ ១១0 សូត្រ ។

៧. **ជាតក** រឿងអតីតជាតិរបស់ព្រះមានព្រះភាគនិងសាវ័ក ។

៨. **អព្ភុតធម្ម** ព្រះសូត្រដែលប្រកបដោយអរិយអព្ភុតធម៌

៩. **វេទល្ល** លំដាប់ពាក្យដែលអ្នកសួរបានយល់ច្បាស់ និងបានសេចក្ដី

ត្រេកអរក្រៃលែងឡើងៗ[20] ។

---

[20] ភិក្ខុមុនិបុត្តោ សុខ ធារី (២០២០). វាក្យសព្ទព្រះធម៌ (Dhamma Terminology), រដ្ឋវ៉ាស៊ីនតោន សហរដ្ឋអាមេរិក.

X. The Sets of Ten Dharma

- **The Ten Protective Virtues**

1. *Sīlaṁ* Morality

2. *Bāhusacc* Much experience and high learning

3. *Kalyāṇamittatā* Good friends

4. *Sovacassatā* One easily spoken to

5. *Kiṁkaraṇīyesudakkhatā* Making an effort with the group's acts

6. *Dhammakāmatā* Being a lover of truth (the Dhamma)

7. *Vīriya* Making an effort to do good acts

8. *Santosa* Contentment

9. *Sati* Mindfulness

10. *Paññā* Wisdom

- **Dasavidharājadhamma**

  (The Ten Law of Good Governance)

1. *Dāna* Charity or giving—with this charity, one sacrifices his own happiness for the well-being of the public, such as giving away his

១០. ធម៌ពួកជប់

- **នាថករណធម៌ គឺធម៌ជាទីពឹង**

១. **សីល** រក្សាកាយវាចាអោយល្អបរិសុទ្ធប្រពៃ

២. **ពាហុសច្ច** មានចំណេះច្រើន

៣. **កល្យាណមិត្តតា** សេពគប់មនុស្សល្អ

៤. **សោវចស្សតា** ងាយប្រដៅ

៥. **កឹករណីយេសុ ទក្ខតា** ឈ្លាសវៃក្នុងសង្ឆកិច្ច (ការងារជាក្រុម)

៦. **ធម្មកាមតា** ប៉ងប្រាថ្នាធម៌ល្អ

៧. **ឥរិយ** ព្យាយាមធ្វើអំពើល្អ

៨. **សន្តោស** ពេញចិត្តនឹងអ្វីជារបស់ខ្លួន

៩. **សតិ** ចងចាំមិនភ្លេច

១០. **បញ្ញា** មានប្រាជ្ញា ។

- **ទសពិធរាជធម៌**

១. **ទាន** ការឱ្យទាន ឬការបរិច្ចាគ គឺ ជាមួយការឱ្យទាននេះ បុគ្គលលះបង់សេចក្ដីសុខរបស់ខ្លួនសម្រាប់សុខុមាលភាពសាធារណៈ

possessions or other things to help others, including providing knowledge and serving public interests.

2. *Sīla* Morality, virtue and moral—applying (practicing) physical and mental morals, and being a role model (good example) of others.

3. *Pariccāga* Renunciation—being generous, avoiding stinginess and practicing donation.

4. *Ājjava* Honesty—being honest with others, performing one's duties with loyalty.

5. *Maddava* Gentleness — having gentle temperament, refraining from arrogance and harming others.

6. *Tapa* Self-controlling — destroying defilements and performing duties without easiness.

7. *Akkodha* Non-hatred — being free from anger and remaining peace in the midst of confusion. The national leaders must calm down anger and revenge.

8. *Avihiṁsa* Non-violence — exercising non-violence and resolving problem peacefully.

9. *Khanti* Patience — practicing forbearance without being afraid of different obstacles (e.g. heat, cool) for serving public interests.

ដូចជាការលះបង់ទ្រព្យសម្បត្តិ ឬរបស់ផ្សេងទៀតដើម្បីជួយអ្នកដទៃ
រួមទាំងការផ្តល់ចំណេះដឹង និងការបម្រើផលប្រយោជន៍សាធារណៈ។

២. **សីល** សីល បានដល់ប្រតិបត្តិសីលធម៌ តាមផ្លូវកាយនិងផ្លូវចិត្ត និង
ធ្វើជាគំរូល្អដល់អ្នកដទៃ ។

៣. **បរិច្ចាគ** ការបរិច្ចាគគឺ មានចិត្តសប្បុរស ចៀសវាងសេចក្តីកំណាញ់
និងមានការបរិច្ចាគទ្រព្យធ្វើទាន ។

៤. **អាជ្ជវ** ភាពស្មោះត្រង់ បានដល់ស្មោះត្រង់ចំពោះអ្នកដទៃ និងអនុវត្ត
ភារកិច្ចរបស់ខ្លួនដោយស្មោះត្រង់ ។

៥. **មទ្ទវ** សុភាពរាបសា មានចរិតសុភាពរាបសា ចៀសវាងពីភាពក្រអឺត
ក្រទមនិងមិនធ្វើបាបអ្នកដទៃ។

៦. **តប** ការគ្រប់គ្រងខ្លួនឯង គឺ ការដុតបំផ្លាញនូវកិលេសនិងបំពេញ
ភារកិច្ចដោយគ្មានការខ្ជិលច្រអូស ។

៧. **អកោធន** មិនខឹង គឺ រួចផុតពីការខឹងក្រោធនិងស្ងប់ស្ងាត់ក្នុងពេល
មានភាពច្របូកច្របល់ ។ អ្នកដឹកនាំជាតិ ត្រូវតែចេះរំងាប់ចិត្ត មិនឱ្យ
មានកំហឹងនិងការសងសឹក ។

៨. **អវិហឹសា** អហិង្សា (ការមិនបៀតបៀន) គឺ មិនប្រើអំពើហិង្សានិង
ដោះស្រាយបញ្ហាដោយសន្តិវិធី ។

៩. **ខន្តិ** ការអត់ធ្មត់ គឺ អនុវត្តភាពអត់ធ្មត់ មិនមានការភ័យខ្លាចឧបសគ្គ
ផ្សេងៗ ដូចក្តៅត្រជាក់ជាដើម ដើម្បីបម្រើផលប្រយោជន៍សាធារណៈ។

10. *Avirodhana* Uprightness (not violate the law) — the king or national leader should obey the law in force. The law must be imposed on the individual[21].

[21] Sreyoun, C. (2016, July 6). Dasavidh-rājadhamma or Ten Dhamma a leader follows. Retrieved from https://wmc.org.kh/ទសពិធរាជធម៌%E2%80%8B-ឬ%E2%80%8B-ធម៌% E2%80%8Bចាំង/ & Wikipedia, the free encyclopedia. (2020, March 23). Dasavidh-rājadhamma. Retrieved from https://en.m.wik ipedia.org/wiki /Dasavidh-rājadhamma.

១០. **អវិរោធន** ភាពទៀងត្រង់ (មិនបំពានច្បាប់) គឺ ព្រះមហាក្សត្រ ឬអ្នកដឹកនាំជាតិ ត្រូវគោរពច្បាប់ជាធរមាន ។ ទ្រង់ត្រូវតែដាក់ច្បាប់ ឱ្យនៅលើបុគ្គល[21] ។

[21] ច្រឹក ស្រីអូន (ទី៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៦). ទសពិធរាជធម៌ ឬធម៌ទាំង១០ដែលអ្នកដឹកនាំត្រូវតែមាន. ដកស្រង់ចេញពី https://wmc.org.kh/ទសពិធរាជធម៌%E2%80%8B-ឬ%E2%80%8B-ធម៌% E2% 80%8Bទាំង/ និង Wikipedia, the free encyclopedia. (ទី២៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២០). ទស-ពិធរាជធម៌. ដកស្រង់ចេញពី https://en.m.wikipedia.org/wiki/Dasavidh-rājadhamma.

References

1. Sreyoun, C. (2016, July 6). *Dasavidh-rājadhamma or Ten Dhamma a leader follows.* Retrieved from https://wmc .org.kh/ទសពិធរាជធម្ម%E2%80%8B-ឬ%E2% 80%8B-ធម្ម% E2%80% 8Bតាំង/.
2. The Triptaka Commision. (1930-68). The khmer Tripitaka: *Siṅgālaka Sutta,* Vol.19.
3. The Tripitaka Commision. (1930-68). The Khmer Tripitaka: *Sangiti Sutta,* Vol.19.
4. The Tripitaka Commision. (1930-68). The Khmer Tripitaka: *Kakacūpama Sutta*, Vol.21, pp.15.
5. The Triptaka Commision. (1930-68). The Khmer Tripitaka: *Kosambiya Sutta*, Vol.22.
6. The Tripitaka Commision. (1930-68). The Khmer Tripitaka: *Anuttariya Sutta,* Vol.46, pp. 93-100.
7. Somitta, K (2011/2555). *Abhidhammaṭṭhsaṅgaha: Paricche-da part 7.*
8. Bhikkhu Nanamoli (February, 1999). The Path Of Purifica-tion (VISUDDHI- MAGGA).
9. Bhikkumuniputto Dhavi, S. (2020). Dhamma Terminology. Washington, United State.
10. Venerable Hailun, N. (2010 /B.C.2554). *Gahaṭṭhasila.*
11. Dr. Pheng, K. et al. (2014). Education and Character Building in School, Phnom Penh, Cambodia.

ឯកសារយោង

១. ច្រឹក ស្រីអូន (ទី៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៦). ទសពិធរាជធម៌ឬធម៌ទាំង ១០ ដែលអ្នកដឹកនាំត្រូវតែមាន. ដកស្រង់ចេញពី https://wmc.org.kh/ទសពិធរាជធម៌%E2%80%8B-ឬ%E2%80%8B-ធម៌% E2%80%8Bទាំង/.

២. ក្រុមជំនុំ ព្រះត្រៃបិដក. (១៩៣០-៦៨). ព្រះត្រៃបិដកខ្មែរលេខ ១៩ ក្នុងសិង្គាលកសូត្រ.

៣. ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក.(១៩៣០-៦៨). ព្រះត្រៃបិដកខ្មែរលេខ ១៩ ក្នុងសង្ហ៊ីតិសូត្រ.

៤. ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក.(១៩៣០-៦៨). ព្រះត្រៃបិដកខ្មែរលេខ ២១ កកចូបមសូត្រ ទំព័រ ១៥.

៥. ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក.(១៩៣០-៦៨). ព្រះត្រៃបិដកខ្មែរលេខ ២២ ក្នុងកោសម្ពិយសូត្រ ទំព័រ ៣៤៩-៣៥១.

៦. ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក.(១៩៣០-៦៨). ព្រះត្រៃបិដកខ្មែរលេខ ៤៦ ក្នុងអនុត្តរិយសូត្រ ទំព័រ ៩៣-១០០.

៧. ភិក្ខុគង់ សុមិត្ត (ព.ស. ២៥៥៥). អភិធម្មដ្ឋសង្គហៈ បរិច្ឆេទទី៧.

៨. ភិក្ខុនានាមោលី (ខែកុម្ភៈឆ្នាំ១៩៩៩). ផ្លូវនៃសេចក្ដីបរិសុទ្ធ (វិសុទ្ធិមគ្គ).

៩. ភិក្ខុមុនិបុត្តো សុខ ធារី (២០២០). វាក្យសព្ទព្រះធម៌ (Dhamma Terminology), រដ្ឋវ៉ាស៊ីនតោន សហរដ្ឋអាមេរិក.

១០. មុនីកោសល្យ នៅ ហ៊ៃឡុន (២៥៥៤). គហដ្ឋសីល.

១១. លោកបណ្ឌិតកុល ផេងជាដើម (២០១៤). ការអប់រំនិងការកសាង

12. Sophat, Y. (2554/2010). Visuddhimagga: *Samādhiniddesa, Vol.1,* Battambang, pp.82-87.
13. Walshe, M. (1987-95). The Long Discourse of The Buddha: *Sigālaka Sutta.*
14. Access To Insight (2005). *The Eight Precepts:attha-sila.* Retrieved from https://www.accesstoinsight.org/ptf/dhamma /sila/atthasila.html.
15. Access To Insight (March, 2020). *The Five Precepts: Pañcasila.* Retrieved from https://www.accesstoinsight. org/ptf/dhamma/sila/pancasila.html.
16. Wikipitaka- The Completing Tipitaka (February, 2020). *Sangiti Sutta*. Retrieved from https://tipitaka.fandom.com /wiki/Main_Page
17. Wikipedia, the free encyclopedia. (2020, March 23). *Dasavidh-rājadhamma.* Retrieved from https://en.m.wik ipedia.org/wiki /Dasavidh-rājadhamma.

ចរិតក្នុងសាលា, ភ្នំពេញ, កម្ពុជា.
១២. លោកម្ចាស់ យង់ សុផាត (២៥៥៤). វិសុទ្ធិមគ្គ:សមាធិនិទ្ទេស ភាគ ១ ក្រុងបាត់ដំបង ទំព័រ ៨២-៨៧.
១៣. លោក Walshe, M. (១៩៨៧-៩៥). ទីឃនិកាយ: សិង្គាលកសូត្រ.
១៤. Access To Insight (២០០៥). ឧបោសថសីល. ដកស្រង់ចេញពី https://www.accesstoinsight.org/ptf/dham-ma/sila/atthasila .html.
១៥. Access To Insight (ខែមីនា ឆ្នាំ២០២០) សីល៥: បញ្ចសីល ដកស្រង់ចេញពី https://www.accesstoinsight.
១៦. Wikipitaka- The Completing Tipitaka (ខែកុម្ភ: ឆ្នាំ ២០២០). សង្គ្ហីតិសូត្រ. ដកស្រង់ចេញមកពី https://tipita ka.fandom. com/ wiki/Main_Page.
១៧. Wikipedia, the free encyclopedia. (ទី២៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២០) ទសពិធរាជធម៌. ដកស្រង់ចេញពី https://en.m.wikipedia.org/wi-ki/Dasavi-dh-rājadhamma.

អ្នកមានឧបការៈក្នុងធម្មទាន

- **អ្នកត្រួតពិនិត្យ អក្ខរាវិរុទ្ធ ភាសាខ្មែរ**

១. ព្រះភិក្ខុ **ញ្ញាណសាវោ យ៉ាង សំអឿន**

២. ព្រះភិក្ខុ **មេត្តាធរោ មឿន សឹន**

៣. សាមណេរ **អឿន អេង**

៤. សាមណេរ **ថាច់ ឆវិវណ្ណ**

៥.សាមណេរ **មី នី**

៦. សាមណេរ **គឹម ឈិញ**

- **អ្នកត្រួតពិនិត្យ អក្ខរាវិរុទ្ធ ភាសាអង់គ្លេសនិងភាសាខ្មែរ**

១. បងប្រុស **រ៉ែន សារ៉ន**

ឈ្មោះពុទ្ធបរិស័ទចូលរួមបោះពុម្ព មានរាយនាមដូចតទៅនេះ

១. អ្នកគ្រូ ណុប ចាន់រិទ្ធិ ១0.0000 រៀល

២. អ្នកគ្រូ ជីវ យ៉ាវ ២0$

៣. ឧបាសិកា ហ៊ុន កូឡេ ១0$

៤. ឧបាសិកា សូរ រតនា (So Ratana) ព្រមទាំងក្រុមគ្រួសារ

បានជួយជាង ៥0% (ភាគរយ) ក្នុងការបោះពុម្ព

៥. ប្រាក់របស់ពុទ្ធបរិស័ទក្នុងនិងក្រៅប្រទេស បានចូលរួមកាលពី

លើកមុន ។

ការសន្សំបុណ្យនាំមកនូវសេចក្ដីសុខ

The Accumlation of Wholesome Deed Brings Happiness